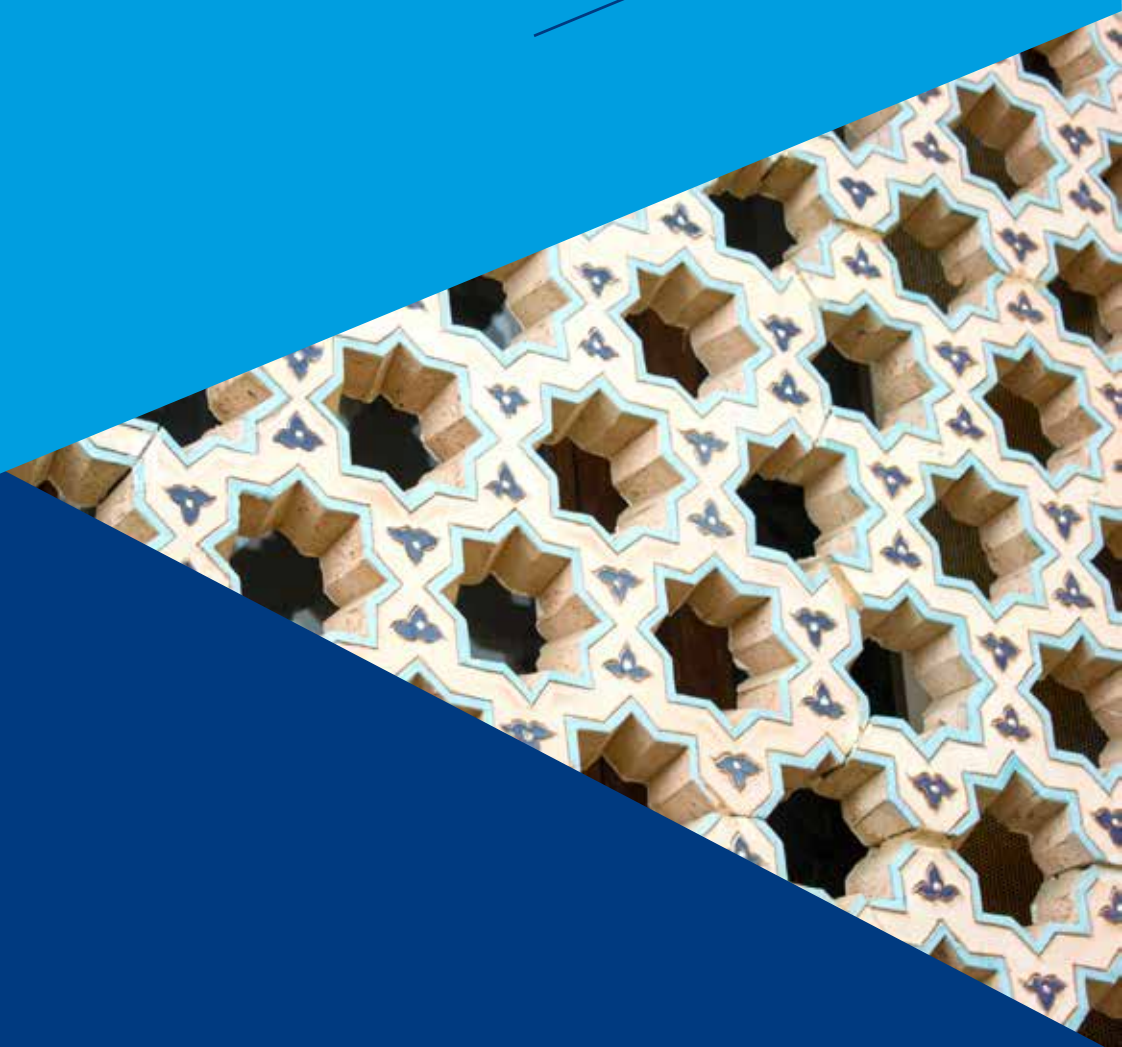


# ЎЗБЕКИСТОНДА РИВОЖЛАНИШНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ ОБЛИГАЦИЯЛАР ҲИСОБОТ



The views expressed in this publication are those of the author(s) and do not necessarily represent those of UNDP.

UNDP is the leading United Nations organization fighting to end the injustice of poverty, inequality, and climate change. Working with our broad network of experts and partners in 170 countries, we help nations to build integrated, lasting solutions for people and planet.

Learn more at [uz.undp.org](http://uz.undp.org) or follow @UNDPUzbekistan on social media.

## ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯ ВАЗИРЛИГИ МУРОЖААТИ

Ўзбекистон ўз иқтисодиётининг очиқлик даражасини янада юксалтириш ва халқаро капитал бозорларида мустаҳкам ўрин эгаллаш йўлидан бораётган давлатдир. Охирги йилларда Ўзбекистон Республикаси ҳукумати томонидан мамлакатнинг узоқ муддатли тараққиётини таъминлашга қаратилган кенг кўламли ислохотлар дастури амалга оширилмоқда.

Дарҳақиқат, давлат бошқаруви, қонун устуворлиги, суд-ҳуқуқ тизими, шунингдек, иқтисодий ва ижтимоий соҳалардаги кўплаб стратегия, дастур, концепция, қонун ва қарорларнинг қабул қилиниши, хавфсизлик тизимини такомиллаштириш ва ташқи сиёсатдаги очиқликни таъминлаш орқали кўплаб ислохотлар амалга оширилди.

Ўзгаришларнинг мақсади камбағалликни қисқартириш, аҳоли турмуш даражасини ошириш, соғлом турмуш тарзини таъминлаш, сифатли таълим тизимини шакллантириш, гендер тенглигини таъминлаш, тоза сув билан таъминланганлик даражасини ошириш, муносиб иш ўринларини яратиш, иқтисодий ўсиш учун шарт-шароитлар яратиш ҳамда инфратузилмани мустаҳкамлаш орқали ижтимоий тафовутларни бартараф этиш ва барқарор иқтисодиётни яратишдан иборат.

Барқарорликни таъминлашга қаратилган кенг кўламли ислохотларни амалга ошириш орқали Ўзбекистон иқтисодий ресурслардан барқарор ривожланиш мезонларига мувофиқ тарзда фойдаланиш ёндашувини шакллантиришга муваффақ бўлди. Мазкур ислохотлар доирасида ҳукумат ўзининг барқарор ривожланиш моделини ишлаб чиққан бўлиб, унга кўра, 2015 йилда Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо 193 та давлат томонидан қабул қилинган «Дунёни ўзгартириш: 2030 йилгача бўлган даврда барқарор ривожланиш кун тартиби», деб номланган янги дастурга ҳамоҳанг бўлган 16 та миллий Барқарор ривожланиш мақсади (БРМ) қабул қилинган. Бу - Ўзбекистон ҳукумати БРМга эришишга қатъий интилаётганидан далолат беради.

Мазкур мақсадларга эришиш иқтисодиёт тармоқлари, шунингдек, моддий ва ижтимоий инфратузилманинг асосий соҳаларига шу пайтгача кузатилмаган ҳажмдаги инвестициялар йўналтиришни талаб этади. БМТ Тараққиёт дастурининг «Ўзбекистон Республикасида барқарор ривожланишни молиялаштириш ҳажми» (БРМҲБ) ҳисоботида кўра<sup>1</sup>, Ўзбекистонда миллий БРМга эришиш учун йилига 4,6-6 миллиард АҚШ доллари (миллий ЯИМнинг 8-10 фоизи) миқдоридаги инвестициялар талаб этилади.

Молиялаштиришни таъминлаш мақсадида, Ўзбекистон ҳукумати молиявий ресурсларни, шу жумладан, тематик облигациялар чиқариш орқали жалб қилишнинг янги имкониятларини ўрганмоқда. Бундай облигациялар халқаро инвесторларни жалб қилиш имконини бериб, шаффофлик соҳасидаги халқаро ва миллий мақсадлар ҳамда экологик, ижтимоий ва бошқарув (ЭИБ) тамойилларига мос келади.

Мазкур йўналишдаги илк қадам сифатида, 2020 йил ноябрида Ўзбекистон Республикаси томонидан 2 триллион сўмлик (тахминан, 200 миллион АҚШ доллари эквивалентида) уч йиллик 14,5 фоизли евробондлар чиқарилди. Мазкур молиявий амалиётдан олинган тушумлар мактаблар, соғлиқни сақлаш муассасалари, ичимлик суви ва канализация қувурлари ҳамда йўл инфратузилмасини қуриш каби ривожланиш соҳасидаги бир қатор лойиҳаларни амалга ошириш имконини бериши кутилмоқда. Бундан ташқари, мазкур молиявий амалиёт натижасида олинган

<sup>1</sup> Де Пене Г. (2021), «Ўзбекистон Республикасида барқарор ривожланишни молиялаштириш ҳажми» (БРМҲБ) ҳисоботи <https://uzbekistan.un.org/en/109009-development-finance-assessment-republic-uzbekistan#:~:text=Development%20Finance%20Assessment%20for%20the%20Republic%20of%20Uzbekistan,-01%20January%202021&text=The%20DFA%20Report%20provides%20a,country%20considering%20current%20SDG%20progress.>

маблағлар ҳисобидан аёллар, болалар ва ишсизларни қўллаб-қувватлашга қаратилган ижтимоий таъминот дастурлари молиялаштирилади.

Мазкур биринчи молиявий амалиётдан сўнг 2021 йил июль ойида умумий қиймати 2,5 триллионга тенг бўлган сўмдаги БРМ облигациялари чиқарилди. Бу - МДХ минтақаси ва ривожланаётган мамлакатлар томонидан БРМ облигацияларининг илк маротаба чиқарилиши бўлди.

Бундай суверен молия воситаларининг чиқарилиши Ўзбекистоннинг бюджет маблағларини барқарор ривожланиш лойиҳаларига йўналтириш ва уларнинг давомийлигини таъминлаш мақсадидан далолат беради.

Қолаверса, мазкур воситалар БРМга эришиш мақсадида шаффофлик таъминланадиган ишончли бошқарув тузилмаси, режалаштириш ва мониторинг механизмларига асосланган. Шу билан бирга, улар халқаро стандартларга мослаштирилган ва учинчи томонлар тарафидан тасдиқланган мустаҳкам асосга таянади.

2020 йил ноябридаги облигациялар чиқарилиши Ўзбекистонда ресурсларни хатарларга қарши чидамлиликини ошириш, барқарорлик ва фаровонликини таъминлаш йўлидаги камчиликларни бартараф этиш учун сафарбар этишга ҳисса қўшадиган муҳим қадам бўлди.

Фурсатдан фойдаланиб, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги мамлакатни барқарор ривожлантириш мақсадида йўналтирилган суверен облигациялар чиқарилишини аввалбошдан оқ изчил қўллаб-қувватлаб келаётган J.P. Morgan банкининг Ривожланишни молиялаштириш институти (JPM DFI) жамоасига чуқур миннатдорлик изҳор этади. Молия вазирлиги JPM DFI жамоасининг сермахсул меҳнати ва фидойилигини юқори баҳолайди ва келгусида ҳам самарали ҳамкорликини давом эттириш ва шерикликини кенгайтиришга умид билдиради.

## **БМТ ТАРАҚҚИЁТ ДАСТУРИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ВАКОЛАТХОНАСИ МУРОЖААТИ**

Барқарор ривожланиш мақсадлари (БРМ) – шу кунга қадар ривожланиш соҳасида қабул қилинган энг кенг қўламли жамоавий ташаббус бўлиб, унинг доирасида дунё мамлакатларидан 2030 йилга бориб ижтимоий ва иқтисодий инклюзивликини, самарали бошқарув ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишни тенг даражада таъминлаш талаб этилади. Ривожланаётган мамлакатларда 2030 йилгача бўлган даврда барқарор ривожланиш кун тартибини молиялаштириш учун йилига 3,3-4,5 триллион АҚШ доллари миқдоридаги инвестициялар талаб қилинади. Ривожланаётган мамлакатларда БРМга эришишни молиялаштириш учун зарур бўлган ва амалда киритилаётган инвестициялар ўртасидаги тафовут йилига 2,5 триллион АҚШ долларини ташкил этмоқда.<sup>1</sup> Мазкур тафовутнинг бешдан бир қисми даромадлар даражаси паст бўлган мамлакатларга, қолган қисми эса ривожланаётган мамлакатлар ҳиссасига тўғри келади. БРМлар қабул қилинганидан буён инновацион ривожланишни молиялаштириш, жумладан «яшил» молиялаштириш, шунингдек, инвестиция қарорларини қабул қилиш жараёнига экологик, ижтимоий ва бошқарув (ЭИБ) мезонларини уйғунлаштирган ижтимоий облигациялар ва ижтимоий ўзгаришларга қаратилган инвестициялар доирасида кенг қўламли саъй-ҳаракатлар амалга оширилди.

БМТТД Ўзбекистон ҳукуматида ривожланиш соҳасидаги муаммоларни, жумладан, БРМга эришишни молиялаштириш ва молиялаштиришни рағбатлантиришнинг етишмаслигини ҳал қилиш мақсадида, ўз ёрдами кенгайтди. Мазкур муаммолар давом этаётган COVID-19 пандемияси ҳамда барқарор ривожланишни қўллаб-қувватловчи асосий молиявий оқимлар, жумладан, давлат бюджети, пул ўтказмалари ва хорижий инвестицияларга нисбатан сақланиб қолаётган босимлар туфайли янада долзарб тус олди. Облигациялар бозорларининг ўсиши ижтимоий ва «яшил» лойиҳаларни амалга оширишни молиялаштириш орқали БРМга эришиш йўлида янада кўпроқ имкониятлар яратади. БМТТД қулай муҳит ва бошқарув механизмларини яратиш, шу-

<sup>1</sup> Gaspar, V. et al. (2019), 'Fiscal policy and development: Human, social, and physical investments for the SDGs', Staff Discussion Note, No. 19/03, International Monetary Fund, Washington, DC.  
<https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2019/01/18/Fiscal-Policy-and-Development-Human-Social-and-Physical-Investments-for-the-SDGs-46444>.

нингдек, облигациялар, «яшил» облигациялар, ижтимоий ўзгаришларга қаратилган облигациялар ҳамда ислом суқуқи ва бошқа воситалар учун ишончли мониторинг ва баҳолаш тизимини шакллантириш мақсадида, ҳукуматга кўрсатилаётган ёрдам кўламини кенгайтирди.

БМТТД ҳукумат томонидан ривожланиш облигациялари, шу жумладан, 2020 йил ноябрь ойидаги облигациялар ҳамда 2021 йил июль ойидаги БРМ облигациялари чиқарилганини олқишлайди. БМТТД Ўзбекистон Республикасига облигациялардан олинган тушумлардан фойдаланиш механизми ҳамда БРМ билан боғлиқ бўлган суверен облигациялар чиқарилгандан кейин амал қилиниши керак бўлган стандарт иш тартибларини ишлаб чиқишда ёрдам кўрсатди. БРМ облигацияларидан олинган тушумлардан фойдаланиш механизминини қўллаб-қувватлаш учун жорий этилган тартиб-қоидалар БРМларга мос келадиган янги лойиҳаларни танлашга ёрдам бериб, таъсир мониторинги ва ҳисобот бериш жараёнлари халқаро стандартларга мос келишини таъминлайди.

Облигациялардан олинган тушумлардан фойдаланишда ошқоралик ва ҳисобдорликни оширишни таъминлаш муҳимлигини тушунган ҳолда, БМТТД ва Ўзбекистон Молия вазирлиги давлат қарзларининг самарадорлиги ва натижадорлигини ошириш йўлидаги ҳамкорликни давом эттиради.

Шу нуқтаи назардан, БМТТДнинг БРМни молиялаштириш воситаларига техник ёрдам кўрсатиш ва барқарор ривожланиш соҳасидаги натижаларни улар билан уйғунлаштириш борасидаги глобал тажрибаси давлат қарзлари жараёни доирасидаги муваффақиятли ҳамкорликларни яратишга хизмат қилади. Мазкур ҳужжат айнан мана шу ҳамкорликнинг дастлабки натижаларидан бири бўлиб, унда Ўзбекистоннинг 2020 йил ноябрь ойида чиқарилган евробондларидан олинган тушумларнинг тақсимланиши ҳамда уларнинг барқарор ривожланишни таъминлашга бўлган таъсири тўғрисидаги ҳисобот ҳавола этилган.

## **«ЧЕГАРАСИЗ БАНКИРЛАР» ТАШКИЛОТИНИНГ МУРОЖААТИ**

2020 йил ноябрь ойида чиқарилган облигациялар Ўзбекистон тарихидаги муҳим воқеа бўлди. Ўзбекистон очиқ, бозор иқтисодиётига асосланган давлатга айланиб бораётган бир пайтда, мазкур молиявий амалиёт мамлакат белгиланган мақсадларга эришиши йўлидаги муҳим бурилиш нуқтаси бўлди. «Чегарасиз банкирлар» тематик облигациялар соҳасидаги илғор билим ва амалиётлар билан ўртоқлашиш ҳамда мамлакат Барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш йўлига тушиб олишида унга кўмаклашиш орқали мазкур жараённи қўллаб-қувватлашдан бағоят мамнун.

Ўзбекистон ўз олдида улкан мақсад ва вазифаларни қўйган. Уларга эришиш йўлидаги ғайрат ва шижоат Ўзбекистон 2021 йил июль ойида минтақада биринчи бўлиб суверен БРМ облигацияларини чиқарганида янада яққол намоён бўлди.

БМТТДнинг техник кўмагида Молия вазирлиги томонидан тайёрланган мазкур ҳужжат Ривожланишни молиялаштиришга қаратилган суверен облигациялар тўғрисида ҳисобот беришнинг стандарт талаблари доирасидан ташқарига чиқади. Унда облигациялар тақсими ва уларнинг таъсир доираси тўғрисида ҳисобот беришнинг юқори халқаро стандартлари ҳам қамраб олинган бўлиб, бу орқали 2022 йилда БРМ облигациялари бўйича шаффоф ва пухта ҳисобот бериш учун замин яратилган.

## ҚИСҚАРТМАЛАР РЎЙХАТИ

|               |                                                      |
|---------------|------------------------------------------------------|
| <b>АІММ</b>   | – Кутилаётган таъсирни ўлчаш ва мониторингини юритиш |
| <b>BwB</b>    | – “Чегарасиз банкирлар” ташкилоти                    |
| <b>МШЕЯША</b> | – Марказий ва Шарқий Европа, Яқин Шарқ ва Африка     |
| <b>DFI</b>    | – Ривожланишни молиялаштириш институти               |
| <b>ХМК</b>    | – Халқаро молия корпорацияси                         |
| <b>JPM</b>    | – J.P. Morgan банки                                  |
| <b>БРМ</b>    | – Барқарор ривожланиш мақсадлари                     |
| <b>БМТ</b>    | – Бирлашган Миллатлар Ташкилоти                      |

# ЖАДВАЛЛАР, РАСМЛАР ВА ИЛОВАЛАР

- 1-расм: JPM DFнинг Лойиҳаларни танлаш методологияси тавсифи
- 2-расм: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштириш учун танланган БРМ мақсадлари
- 3-расм: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштириладиган ётоқ ўринлари улуши, тури бўйича
- 4-расм: Соғлиқни сақлаш соҳасини молиялаштириш нисбатининг ҳудудий харитаси
- 5-расм: Соғлиқни сақлаш инфратузилмасига ажратилган маблағлар улуши, тури бўйича
- 6-расм: Қурилган ёки қурилаётган мактаблар сони, ҳудудлар кесимида
- 7-расм: Таълим соҳасини молиялаштириш улуши, жойлашув тури бўйича
- 8-расм: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан 4-БРМни молиялаштиришнинг ҳудудлар кесимидаги тақсимоли
- 9-расм: Ривожланиш облигацияларидан олинган тушумлар ҳисобидан ичимлик суви қувурлари билан таъминланган аҳоли сони
- 11-расм: Янги дастур доирасида ишсизлик нафақаси олганлар сонининг ҳудудий харитаси
- 12-расм: Ишсизлик кўрсаткичлари, шу жумладан, нафақа олувчилар сони ва берилган нафақаларнинг умумий миқдори, вилоятлар кесимида
- 13-расм: Йўллар узунлигининг нисбати, таъмирлаш турлари кесимида
- 14-расм: Лойиҳа доирасида молиялаштириш улуши, таъмирлаш турлари кесимида
- 16-расм: Облигациялардан олинган тушумларнинг инвестиция йўналишлари бўйича тақсимланиш нисбати
- 
- 1-жадвал: Муддат ва шартларнинг қисқача баёни
- 2-жадвал: Облигациялар таъсири тўғрисидаги ҳисобот, йиллар кесимида
- 3-жадвал: БРМ ва барқарор харажатлар тоифалари кесимида маблағларнинг тақсимланиш жараёни
- 4-жадвал: Амбулатор ётоқ ўринлари сони, марказлар ва ҳудудлар кесимида
- 5-жадвал: Ётоқ ўринлари сони, касалхоналар турлари кесимида
- 6-жадвал: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштириладиган касалхона турлари
- 7-жадвал: Соғлиқни сақлаш соҳасини молиялаштиришда ҳудудлар улуши
- 8-жадвал: 2017-2021 йиллар давомида мактабгача таълим соҳасининг қамрови
- 9-жадвал: Талабалар ва ўқитувчиларга доир статистика, жойлашув тури кесимида
- 10-жадвал: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан таълим соҳасининг молиялаштирилиши, вилоятлар кесимида
- 11-жадвал: Сув таъминоти инфратузилмасини такомиллаштириш лойиҳалари доирасида қамраб олинган аҳоли сони, вилоят ва объектлар турлари кесимида
- 10-расм: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштирилган сув таъминоти соҳасидаги лойиҳалар тақсимоли
- 12-жадвал: Янги дастур доирасида ишсизлик нафақасини олганлар сони, вилоятлар кесимида
- 13-жадвал: Олинган ишсизлик нафақалари миқдори, вилоятлар кесимида
- 14-жадвал: Облигациялардан олинган тушумларнинг турли БРМлар бўйича тақсимланиши

# МУНДАРИЖА

|                                                     |    |
|-----------------------------------------------------|----|
| ■ 1. КИРИШ.....                                     | 9  |
| ■ 2. МОЛИЯВИЙ АМАЛИЁТГА ДОИР МУҲИМ МАЪЛУМОТЛАР..... | 12 |
| ■ 3. МАБЛАҒЛАР ТАҚСИМОТИ ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ .....  | 16 |
| ■ 4. ТАЪСИР КЎЛАМИ ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ .....        | 32 |
| ■ 5. ИЛОВАЛАР .....                                 | 45 |

# 1. КИРИШ

## 1.1 UZBEKISTAN'S MOTIVATION TO HELP SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND GROWTH

Сўнгги йилларда иқтисодий ривожланишда очиқлик ва бозор тамойилларига ўтиш Ўзбекистонга барқарор келажак томон назар солиш имконини берди. Ушбу давр мобайнида мамлакат бир қатор муаммоларга дуч келиб, тенгсизлик ва камбағалликни қисқартириш ҳоясини марказий ўринга чиқарган давлат сиёсатини амалга ошириш борасидаги саъй-ҳаракатларни жадаллаштирди. Мамлакатнинг узоқ муддатли мақсади - 2030 йилга келиб, аҳоли жон бошига тўғри келадиган даромадни икки баравар оширган ҳолда, даромадлар даражаси ўртадан юқори бўлган мамлакатга айланишдир. Ўзбекистон Республикаси ушбу мақсадларга молиялаштиришни диверсификация қилган ҳолда энг барқарор йўл билан эришиш ниятида.

2018 йил 20 октябрда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «2030 йилгача бўлган даврда барқарор ривожланиш соҳасидаги миллий мақсад ва вазифаларни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 841-сонли қарори қабул қилинди. Ушбу Дастур доирасида 16 та миллий БРМ, 125 та мақсадли кўрсаткич ва 206 та индикатор белгиланди. БРМларни Мувофиқлаштирувчи Кенгаш ҳамда маълумотлар/статистик маълумотлар омборидан иборат бўлган БРМ мониторинг тизими ҳам қабул қилинди.

Барқарор ривожланиш соҳасидаги мазкур миллий мақсад ва вазифалар БМТ кўмагида аста-секин миллий стратегия ва дастурлар билан уйғунлаштирилмоқда. Ўзбекистон замонавий, очиқ ва барқарор бозор иқтисодиётига ўтишининг дастлабки натижаларини ҳозирданоқ кўриш мумкин бўлиб, бу - халқнинг турмуш даражасини аста-секинлик билан яхшилашга хизмат қилади.

2020 йил 19 ноябрида Ўзбекистон Республикасида илк бор сўмдаги давлат облигациялари чиқарилиб, бу - ҳукуматнинг барқарор ривожланиш соҳасидаги ният ва интилишлари жиддий эканини яна бир бор намоён этди. Мазкур облигациялар халқаро капитал бозорларида J.P. Morgan банкнинг Ривожланишни молиялаштириш институти томонидан қўллаб-қувватланб, 14,5 фоизли купон ставкаси бўйича 2 триллион сўм қийматида ёпилди. Ўрта муддатли облигациялар глобал дастурига мувофиқ, облигациялар бўйича мажбуриятларни бажариш муддати 2023 йил 25 ноябрь этиб белгиланган.

Мазкур молиявий амалиётдан олинган тушумлар 841-сонли қарорда белгиланган барқарор ривожланиш соҳасидаги миллий мақсадларга мос келадиган ривожланиш лойиҳалари учун ишлатилиши эълон қилинди. Мазкур лойиҳалар камбағалликни қисқартириш, соғлом турмуш тарзини таъминлаш, сифатли таълим тизимини шакллантириш, гендер тенглигини таъминлаш, аёлларни қўллаб-қувватлаш ҳамда тоза сув билан таъминланганлик даражасини оширишга қаратилган. Лойиҳалар, шунингдек, муносиб меҳнат шароитларини яратиш, иқтисодий ўсишни таъминлаш ва инфратузилма барқарорлигини ошириш мақсадларига ҳам хизмат қилади.

Ривожланиш облигациялари тизими БМТнинг 1, 3, 4, 5, 6, 8 ва 9-БРМларида белгиланган мақсадлар билан ҳамоханг бўлиб, улар мамлакатнинг асосий миллий устувор вазифалари сифатида белгиланган. Масалан, бир қатор сиёсий ҳужжатлар, жумладан, яқинда қабул

қилинган Миллий тараққиёт стратегиясида таъкидланганидек, **1-БРМ: «Камбағалликка барҳам бериш»** - ҳукумат кун тартибида муҳим ўрин тутди. 2019 йилги маълумотларга кўра, аҳолининг 11 фоизи миллий камбағаллик чегарасидан пастда яшайди,<sup>1</sup> харид қобилияти паритети кунига 1,90 доллардан паст бўлган иш билан банд аҳоли улуши эса 7,3 фоизни ташкил этади. Шундан келиб чиққан ҳолда, ҳукумат 2026 йилга келиб миллий камбағалликлик даражасини икки барабар қисқартириш ниятида.

БРМ индекси рейтингига кўра, соғлиқни сақлаш хизматларининг сифати ва улардан фойдаланиш имконияти ҳам жиддий муаммолардан бири бўлиб қолмоқда. Облигация чиқаришдан мақсад **3-БРМ: «Саломатлик ва фаровонликни таъминлаш»**га йўналтирилган молиялаштириш манбаларини шакллантиришдан иборат. Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш тизими, асосан, давлат секторига тегишли бўлиб, хусусий сектор улуши анча паст. Тизимда сўнгги йилларда сезиларли ўзгаришлар кузатилмоқда. Мисол учун, 2017-2020 йилларда оналар ўлими ҳар 100 минг тирик туғилган чақалоққа нисбатан 21 дан 18,5 гача, болалар ва чақалоқлар ўлими эса мос равишда ҳар 1000 тирик туғилган чақалоққа нисбатан 15,4 дан 12,0 га ва 11,5 дан 9,4 га камайди.

Ўзбекистонда таълим сифатини яхшилаш миллий мақсадига эришиш учун облигациялардан олинган тушумлар **4-БРМ: «Сифатли таълим тизимини яратиш»** мақсадига мувофиқ бўлиши керак. Ўзбекистонда таълим соҳасидаги БРМга эришилган бўлса-да,<sup>2</sup> бу соҳа мамлакат учун устувор вазифа бўлиб қолмоқда. Масалан, саводхонлик даражаси 15-24 ёшдаги аҳоли вакиллари орасида 100 фоизни, бошланғич таълим билан қамраб олиш даражаси эса 99,4 фоизни ташкил этади.<sup>3</sup> Шу билан бирга, ёш аҳоли сони тез ўсиб бораётган бир шароитда, мавжуд имкониятларни кенгайтириш ва барча даражалардаги таълим сифатини оширишга маблағ йўналтириш муҳим аҳамият касб этади.

**5-БРМ: «Гендер тенглигини таъминлаш».** 2019 йилда Ўзбекистонда аёллар билан эр-каклар ҳуқуқларининг тенглигини кафолатловчи илк қонун қабул қилинди. Барқарор ривожланиш тўғрисидаги 2021 йилги ҳисоботга кўра (Sachs ва бошқалар)<sup>4</sup>, облигациялар мазкур муҳим БРМга эришиш йўлида ҳали ҳам сақланиб турган муаммоларни ҳал этишга қаратилган. Ҳукумат гендер тенглигини таъминлашни мақсад қилган кенг қамровли стратегияга эга бўлиб, белгиланган ўзгаришларнинг ҳаётга татбиқ этилишини жадаллаштириш учун тегишли молиялаштириш зарур.

Барча фуқароларнинг тоза сув ва канализация хизматлари билан таъминланишини кафолатлаш Ўзбекистонда ривожланишга эришишнинг муҳим шартларидан бири сифатида қаралади. 2017 йил маълумотларига кўра, аҳолининг атиги 58,9 фоизи хавфсиз тарзда бошқариладиган ичимлик суви таъминоти хизматларидан фойдаланиш имкониятига эга.<sup>5</sup> Мамлакатда **6-БРМ: «Тоза сув ва канализация хизматлари билан таъминлаш»** соҳасидаги жиддий муаммолар сақланиб қолаётган бўлиб, шаҳар ва қишлоқ жойлардаги аҳолини тоза сув ва канализация хизматлари билан таъминлаш муҳим аҳамиятга эга.

Ўзбекистон янги иш ўринларини яратиш, инновацияларни қўллаб-қувватлаш, кичик ва ўрта корхоналарнинг ўсишини рағбатлантиришига йўналтирилган чора-тадбирларни амалга оширишга интилмоқда. Бу х асосий таркибий қисми ҳисобланади. Истиқболда

<sup>1</sup> Осиё тараққиёт банки. 2021 йил. Poverty: Uzbekistan. <https://www.adb.org/countries/uzbekistan/poverty>.

<sup>2</sup> <https://dashboards.sdgindex.org/profiles/uzbekistan>.

<sup>3</sup> <http://uis.unesco.org/en/country/uz>.

<sup>4</sup> Sachs, J., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G. and Woelm, F., 2021. Sustainable Development Report 2021. Cambridge University Press.

<sup>5</sup> Осиё тараққиёт банки. 2021 йил. Poverty: Uzbekistan. [интернетда] қуйидаги манзилда топишингиз мумкин: <<https://www.adb.org/countries/uzbekistan/poverty>> [Accessed 2 December 2021].

Ўзбекистон мазкур йўналишдаги ривожланиш сиёсатини юритиб, меҳнат ҳуқуқларининг амалга оширилишини такомиллаштириш ва ЯИМнинг ўсишини таъминлаш ниятида. Мазкур облигациялар бу соҳадаги мавжуд муаммоларни ҳал этиб, аёл ва эркеклар учун самарали бандликни таъминлашга қаратилган.

Йўл инфратузилмасини ривожлантириш ва яхши ҳолатда сақлаш даромадларнинг ўсиши ва камбағалликни қисқартиришга эришишда муҳим аҳамият касб этади. Бу йўналишдаги чора-тадбирлар **9-БРМ: «Саноатлаштириш, инновациялар, инфратузилма»** билан ҳамоҳанг. Мазкур БРМнинг мақсади - мамлакатдаги иқтисодий ривожланиш жараёнини қўллаб-қувватлаш ҳамда мавжуд имкониятлардан тенг фойдаланиш ҳуқуқини таъминлаш учун мустаҳкам ва барқарор инфратузилмани ривожлантиришга қўмаклашиш. Ўтган ўн йилликлар давомидаги саноат ишлаб чиқаришининг ўсиши аҳоли ихтиёридаги даромадларга энг катта таъсир кўрсатган омил бўлиб келди.<sup>1</sup> Ваҳоланки, Ўзбекистон миллий иқтисодиётининг энергия сарфи жаҳондаги ўртача кўрсаткичдан 3,5-4 баравар юқори.<sup>2</sup> Энергия сарфи ўсиш суръатига боғлиқлигини камайтириш орқали самарадорликка эришиш, қисман бўлса-да, мамлакатнинг ривожланган ва барқарор иқтисодиётли давлатлар сирасига кириш борасидаги мақсадига хизмат қилади.

Молия вазирлиги мазкур ҳисоботни облигациялардан олинган тушумлар давлат ривожланишининг устувор мақсадларига эришишда нақадар ёрдам бераётганини намоиш этиш учун тайёрлади. Ҳисобот вазирлик веб-сайтида эълон қилинади ва халқаро инвесторларга тақдим этилади. Ҳисоботни тайёрлашдан кўзланган мақсад - Ўзбекистоннинг барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш сиёсатига содиқлигини намоиш этиш ва ажратилган маблағларнинг таъсири тўғрисида шаффоф ҳисобот тақдим этиш.

<sup>1</sup> Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Тараққиёт дастури (2006 йил). 'Official statistics in Uzbekistan: institutional basis, quality and access', The Executive Series Policy Brief No. 1 (Тошкент, БМТТД).

<sup>2</sup> Feruz, G., 2018. RESOURCE SAVING IS THE PRINCIPAL GOAL IN DEVELOPING THE INNOVATIVE STRATEGY OF LONG-TERM DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY OF UZBEKISTAN. European science review, (11-12), 150-153-бетлар.

## 2. МОЛИЯВИЙ АМАЛИЁТГА ДОИР МУҲИМ МАЪЛУМОТЛАР

2020 йил 19 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси ривожланишни молиялаштириш учун мўлжалланган 2,0 триллион сўмлик биринчи суверен облигацияларини 14,5 фоизлик купон ставкаси билан 3 йиллик муддатга жойлаштирди. Бу - халқаро бозорларда сўмдаги евробондларнинг энг йирик эмиссияси бўлиб, мамлакат тарихида сўмда чиқарилган илк евробондлар бўлди. Сўмдаги облигацияларнинг чиқарилиши икки траншли молиявий амалиётнинг бир қисми бўлиб, 555 миллион АҚШ доллари миқдоридаги 3,70 фоизли купон ставкасидаги 10 йиллик облигацияларнинг чиқарилиши ҳам мана шу молиявий амалиёт доирасида амалга оширилди.

Сўмдаги траншдан олинган тушумлар Республиканинг барқарор ривожланиш соҳасидаги ташаббусларини молиялаштириш ва ривожланиш соҳасидаги лойиҳаларга қизиқиш билдирган инвесторларнинг миллий валютага бўлган потенциал талабини оширишга йўналтирилди.

МШЕЯША минтақасидаги бошқа бешта эмитент ҳам ўз молиявий амалиётлари тўғрисида эълон қилгани (жумладан, шу куни Саудия Арабистонининг "Aramco" компанияси ҳам) ва сўмдаги облигациялар эмиссияси ҳали «синовдан ўтмаган» бўлишига қарамай, Республиканинг облигациялари кенг қўлamlи инвесторлар базасининг эътиборини тортиб, икки кун давомида юзма-юз ва гуруҳ таркибида ўтказилган мулоқотлар орқали 100 дан зиёд субъект қамраб олинди.

Республика томонидан облигациялар ҳажми чеклангани тўғрисидаги хабар изчиллик билан мунтазам равишда етказиб турилгани боис инвесторлар орасида "маҳсулот тақчиллиги ҳисси" шаклланди. Маркетинг тадбирлари давомида халқаро институционал инвесторлар гуруҳи томонидан сўмдаги траншга нисбатан катта қизиқиш билдирилди. Облигацияларнинг обуна миқдори 2,5 барабар ошириб юборилиши натижада даромадлилик 75 базавий нуқтага пасайди.

### 1-жадвал: Муддат ва шартларнинг қисқача баёни

| Эмитент                                                  | Ўзбекистон Республикаси                                                                                      |
|----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Рейтинг                                                  | BB- (S&P) / BB- (Fitch)                                                                                      |
| Мақом                                                    | Гаровсиз устувор облигациялар                                                                                |
| Жойлаштириш санаси                                       | 2020 йил 25 ноябрь                                                                                           |
| Ҳажми                                                    | Тахминан 192.5 миллион АҚШ доллари эквивалентида                                                             |
| Номинал валюта                                           | UZS (сўм)                                                                                                    |
| Транш ҳажми                                              | UZS 2,000,000,000,000                                                                                        |
| Транш бўйича мажбуриятларни бажариш муддати              | 3 йил (2023 йил 25 ноябрь)                                                                                   |
| Сўндирилиш пайтидаги даромадлилиги / купон ставкаси      | 14,50% (қатъий белгиланган ярим йилда бир марта тўланадиган йиллик фоиз)                                     |
| Ҳисоб-китоб валютаси                                     | АҚШ доллари (барча пул оқимлари, шу жумладан ҳисоб-китоб пайтида ҳамда купонлар ва асосий қарзни тўлаш учун) |
| Клиринг тизимлари                                        | Euroclear/Clearstream/DTC                                                                                    |
| Тушумлардан фойдаланиш мақсади                           | Республиканинг ривожланиш билан боғлиқ мақсадлари                                                            |
| Листинг жойи                                             | Лондон қимматбаҳо қоғозлар биржаси                                                                           |
| Ривожланишни молиялаштириш бўйича расмийлаштирувчи агент | J.P. Morgan банки                                                                                            |
| Облигациялар чиқарилишининг ташкилотчилари               | Citi, "Газпромбанк", J.P. Morgan, Societe Generale ва "ВТБ Капитал" банклари                                 |

## 2.1 ОБЛИГАЦИЯЛАРНИНГ JPM DFI ТОМОНИДАН БАҲОЛАНИШИ

Ривожланишни молиялаштиришга йўналтирилган аниқ мақсадли облигациялар мамлакат томонидан илк марта чиқарилгани боис энг юқори халқаро стандартларга мос келадиган мустаҳкам механизмни ишлаб чиқиш зарур эди.

2020 йил ноябрь ойидаги молиявий амалиёт ва унинг натижасида молиялаштириладиган лойиҳалардан кутиладиган таъсир JPM DFI томонидан баҳоланди. Молиявий амалиётнинг ривожланиш жараёнига кутиладиган таъсирини баҳолаш учун JPM DFI ХМКнинг Кутиладиган таъсирни ўлчаш ва мониторингини юритиш (КТЎМ) тизимига асосланган методологиядан фойдаланилди. Лойиҳалар тўпламининг КТЎМ талабларига мувофиқлигини аниқлаш молиявий амалиётдан аввал амалга оширилди.

Облигациялар чиқарилишидан аввал Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги JPM DFI гуруҳи билан унинг қуйида келтирилган беш босқичли методологиясидан фойдаланган ҳолда, облигацияларнинг ривожланиш жараёнига кутиладиган таъсирини баҳолаш мақсадида яқин ҳамкорликда ишлади.

### 1-расм: JPM DFinинг Лойиҳаларни танлаш методологияси тавсифи

|                                                                                     |                                                    |                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   | <b>Саралаш фильтри</b>                             | ✓                     | Молиявий амалиётдан олинган тушумлардан таълим, соғлиқни сақлаш, сув таъминоти ва инфратузилма соҳаларида, шунингдек, ижтимоий ҳимоя дастурлари учун фойдаланиш кутилмоқда. Тушумлардан мазкур сектор ва йўналишларда фойдаланиш JPM DFinинг Чиқариб ташланадиган соҳалар рўйхатига асосан рухсат этилган.                              |
|  | <b>Контрагент фильтри</b>                          | ✓                     | Эмитент Ўзбекистон Республикаси бўлиб, Жаҳон банки гуруҳидан қарз олиш ҳуқуқига кўра, ривожланаётган давлат ҳисобланади.                                                                                                                                                                                                                |
|  | <b>Маҳсулот фильтри</b>                            | ✓                     | Молиявий маҳсулот - гаровсиз устувор облигациялар. Молиявий амалиётдан олинган тушумлар Молиявий амалиёт муддати давомида ривожланиш соҳасидаги натижаларни таъминлаши кутиладигани боис ушбу фильтр мезонига мос.                                                                                                                      |
|  | <b>Ривожланиш соҳасидаги қолоқликларни баҳолаш</b> | Ўртача                | Таълим, соғлиқни сақлаш, сув таъминоти ва инфратузилма секторлари ҳамда ижтимоий таъминот дастурлари бўйича амалга оширилган ривожланиш соҳасидаги қолоқликларни баҳолаш натижаларига кўра, Ўзбекистондаги ривожланиш соҳасидаги қолоқликлар бошқа ривожланаётган мамлакатларга нисбатан ўртача даражада.                               |
|  | <b>Инвестициявий ҳисса</b>                         | Жуда юқори            | Молиявий амалиётдан олинган тушумлардан фойдаланиш мамлакатнинг таълим, соғлиқни сақлаш, сув ва инфратузилма секторлари ҳамда ижтимоий ҳимоя дастурларидаги ривожланиш билан боғлиқ бўлган қолоқликларни бартараф этишга ҳисса қўшиши кутилмоқда.                                                                                       |
|  | <b>Ривожланиш интенсивлиги даражасини баҳолаш</b>  | Юқори                 | Ривожланиш соҳасидаги қолоқликлар билан инвестициявий ҳиссанинг ўзаро кесишиши ривожланиш жараёнига қўшиладиган ҳиссанинг юқори бўлишига олиб келади.                                                                                                                                                                                   |
|  | <b>БРМга мувофиқлик</b>                            | 1, 3, 4, 5, 6, 8 ва 9 | Молиявий амалиёт қамабағалликни қисқартириш, соғлом ҳаётни таъминлаш, сифатли таълим тизимини яратиш, гендер тенглиги, тоза ичимлик суви билан таъминлаш, муносиб иш ўринларини яратиш ҳамда иқтисодий ўсишни рағбатлантириш ва инфратузилманинг хатарларга нисбатан чидамлилигини ошириш билан боғлиқ БРМларга эришишга хизмат қилади. |

КТЎМ тизимига кўра, ривожланиш жараёнига нисбатан ўтказиладиган таъсир қолоқликларни бартараф этиб, қуйида кўрсатилган БРМларга мос келадиган бюджет моддалари тоифаларини қамраб олишга қаратилган. Жорий баҳолаш тизимига 17та БРМдан 7 таси киритилган. Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштириш таклиф этилаётган лойиҳаларни танланган 7та БРМ билан мослаштириш мақсадида, баҳолаш жараёни ўтказилган бўлиб, у, шу жумладан, БРМларга мос келувчи миллий мақсадлар ва уларни ўлчаш мумкин бўлган кўрсаткичларни аниқлашга қаратилди.

Баҳолаш жараёни потенциал лойиҳалар рўйхати асосида аввалдан амалга оширилди. Лойиҳалар саралаш мезони асосида баҳоланиб, таъсир даражаси тўғрисида ҳисобот бериш ва мониторингини юритиш мақсадида, тегишли БРМларга мослаштирилди.

### Саралаш фильтри

JPM DFI методологиясида JPM DFIнинг Саралаш рўйхатида белгиланган сектор ва тадбирлар (масалан, қурул ва ўқ-дорилар, тамаки, кўмир қазиб олиш ва кўмир асосида энергия ишлаб чиқариш) чиқариб ташланади ва, одатда, ривожланиш соҳасидаги расмий институтлар томонидан рўйхатдан чиқариб ташланган бир қатор сектор ва фаолиятлар киритилади.

### БРМларга мослаштириш

Облигациялардан олинган тушумлар JPM DFIнинг молиявий амалиётлар мезонларига мувофиқ ечилиб, маъқулланганидан сўнг, БМТнинг 1, 3, 4, 5, 6, 8 ва 9-БРМлари (жумладан, аниқ вазифа ва кўрсаткичлар) билан мос келиши ва шу тариқа ушбу саралаш мезонига жавоб бериши назарда тутилади (БРМ вазифа ва кўрсаткичлари учун иловага қаранг).

Баҳолаш натижасига кўра, облигациялардан олинган тушумлардан талабларга жавоб берадиган лойиҳалар учун фойдаланиш **жуда юқори даражадаги ўзаро боғлиқлик мезонларига** эга бўлиб, бозор ривожланишига **жуда юқори ҳисса қўшади**, деган хулоса берилди. Баҳолаш натижасида, шунингдек, **молиявий маҳсулотларнинг мураккаблик даражаси ва инновацион элементлари юқори**, деган хулосага келинди.

Ривожланишнинг умумий интенсивлиги мазкур ўлчовларни бирлаштирган ҳолда баҳоланадади. Жумладан, молиявий амалиётдан олинган тушумлардан кутилаётган фойдаланиш даражаси **Ривожланиш жараёнига қўшиладган ҳисса нуқтаи назаридан Юқори**, деб баҳоланди. Бунинг сабаби - Умумий ривожланиш кўрсаткичига кўра, Ривожланишдаги қолоқликлар кўрсаткичининг ўртача даражаси билан Инвестициявий ҳисса даражасининг Жуда юқори бўлишидир.

### 2-расм: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштириш учун танланган БРМ мақсадлари



## **2.2 ОБЛИГАЦИЯЛАРДАН ОЛИНГАН ТУШУМЛАР ҲИСОБИДАН МОЛИЯЛАШТИРИЛАДИГАН ЛОЙИҲАЛАРНИ ТАНЛАШ ЖАРАЁНИ**

Молиявий амалиётнинг якуний қиймати облигациялар чиқарилишидан аввал маълум бўлмагани боис, облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштириладиган лойиҳаларнинг якуний рўйхатини тақдим этишнинг имкони бўлмади. Шунинг учун, JPM DFI жамоасига ривожланиш соҳасидаги кенг йўналишлар тақдим этилиб, уларнинг доирасида молиялаштирилиши мумкин бўлган лойиҳаларга мисоллар келтирилди.

Облигациялар чиқарилгандан сўнг облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан давлат бюджети орқали молиялаштириладиган лойиҳаларнинг якуний рўйхатини шакллантириш вазифаси Молия вазирлигининг Халқаро рейтинг ва индекслар билан ишлаш бошқармасига юклатилди.

Танлов жараёнида лойиҳаларни БРМ ҳамда миллий мақсад ва вазифаларга мослаштириш лозимлиги ҳам инобатга олинди. Танлов жараёнидан кейин таклиф этилган йўналишларга мос келадиган лойиҳалар тафсилотлари қуйидаги тақсимлаш ҳисоботида батафсил баён этилган.

### 3. МАБЛАҒЛАР ТАҚСИМОТИ ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ

Мазкур ҳисобот икки қисмга ажратилган. Биринчи қисмда ривожланиш соҳасидаги асосий йўналишлар, ҳукуматнинг умумий мақсадлари ва 2020 йил ноябрь ойида чиқарилган облигациялар тўғрисидаги маълумотлар келтирилади. Иккинчи қисмда эса ривожланиш соҳасидаги йўналишларнинг ҳар бири ва бугунги кунга қадар молиялаштирилган лойиҳаларнинг ривожланишга таъсири тўғрисидаги батафсил маълумотлар ҳавола этилади. Ҳисобот тегишли лойиҳаларни амалга ошириш учун масъул бўлган вазирликлар томонидан тақдим этилган маълумотларга асосланган.

Ривожланиш соҳасидаги асосий йўналишлар қуйидагилардан иборат:

- Энг муҳим тиббиёт хизматларидан фойдаланиш имконияти
- Таълим олиш имконияти
- Гендер тенглигини таъминлаш
- Тоза ичимлик суви таъминоти ва оқова сувларни табиатга зарар етказмайдиган тарзда бошқариш
- Муносиб иш ўринларини яратиш ва иқтисодий ўсишни таъминлаш
- Энг муҳим транспорт хизматларининг кўрсатилиши

Облигацияларни чиқаришдан олинган тушумлар Ўзбекистон Республикаси давлат бюджети тақчиллигини молиялаштириш билан боғлиқ бўлган умумий мақсадларга йўналтирилади. БМТ Тараққиёт дастури билан ҳамкорликда амалга оширилган бюджет харажатлари йўналишларини белгилаш натижаларига кўра, 2020 йилда давлат бюджети жами харажатларининг 71,9 фоизи барқарор ривожланиш соҳасидаги 16 та миллий мақсаддан камида биттасига мос келадиган лойиҳаларни амалга оширишни молиялаштиришга сарфлангани аниқланди.

Давлат бюджети дастури ҳар йил якунида Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг Давлат бюджети бошқармаси томонидан келгуси йил учун тузилиб, бюджет харажатлари ижтимоий йўналишлар ва иқтисодиёт тармоқлари бўйлаб тақсимланади. Давлат бюджети дастури 2030 йилгача бўлган даврда барқарор ривожланиш соҳасидаги миллий мақсад ва вазифаларга, шу жумладан, БМТнинг 2030 йилгача бўлган давр учун кун тартибида белгиланган БРМларга ҳамоҳанг бўлган барқарор ривожланиш соҳасидаги 16 та миллий мақсадга мувофиқ ишлаб чиқилган.

Амалда, Ривожланишни молиялаштириш облигацияларини чиқаришдан олинган ресурслар оддий суверен облигацияларни чиқаришдан олинган тушумлар каби бошқарилади. Аниқроғи, андеррайтинг хизматлари ва JPM мукофот пуллари тўланганидан кейин қоладиган суммага тенг бўлган соф тушум Молия вазирлиги Ҳазначилигига кирим қилиниб, мезонларга жавоб берадиган жорий харажатлар ва ҳар йили тузиладиган Давлат инвестиция дастурига киритилган давлат инвестиция лойиҳалари орасида тақсимланади.

Баҳолаш ва танлаш жараёнининг дастлабки босқичларида камида битта БРМга эришишга бевосита ҳисса қўшадиган, барқарор ривожланишга йўналтирилган ва мезонларга мос келадиган харажатлар тўпламини шакллантириш мақсадида, облигациялар чиқарилишидан аввал фақат JP Morgan банкининг Кутилаётган таъсирни ўлчаш ва мониторингини юритиш таҳлилига тўлиқ мос келадиган давлат харажатлари танлаб олинди.

Ушбу жараён Молия вазирлигининг халқаро рейтинг ва индекслар билан ишлаш бошқармаси ҳамда бошқа тармоқ бошқармалари билан ҳамкорликда амалга оширилди.

Молиявий амалиётнинг тўлиқ суммаси аниқлангач, якуний тақсимот Давлат инвестиция дастурига киритилган лойиҳалар орасида амалга оширилди. Бунинг натижасида, янги мактаблар қуриш бўйича 22 та, мавжуд мактабларни реконструкция қилиш бўйича 20 та, янги касалхоналар қуриш бўйича 3 та ва мавжуд касалхоналарни таъмирлаш бўйича 13 та лойиҳа танлаб олинди. Шунингдек, 200 километрдан зиёд қувурларни қуриш назарда тутилган 31 та сув иншоотини қуриш лойиҳалари, 300 километрдан зиёд ички ва халқаро аҳамиятга молик бўлган автомобиль йўлларини қуриш ва реконструкция қилиш бўйича 1000 дан зиёд лойиҳа, шунингдек, аёллар ва ишсизларни қўллаб-қувватлашга қаратилган лойиҳалар танлаб олинди

### **Маблағлар тақсимоти ҳамда ривожланиш соҳасидаги ўтказилган ва ўтказилиши кутилаётган таъсир тўғрисидаги қисқача маълумот**

Қуйидаги жадвалда молиялаштириш учун танлаб олинган лойиҳалар доирасида мамлакатнинг аввалдан келишилган кўрсаткичларга эришиш даражаси кўрсатиб ўтилган бўлиб, облигациялардан олинган тушумлардан фойдаланиш нақадар муваффақиятли бўлгани яққол кўрсатиб берилган.

#### **2-жадвал: Облигациялар таъсири тўғрисидаги ҳисобот, йиллар кесимида**

| Кутилаётган таъсир                                                                    |                 | Амалга оширилган таъсир                                   |                           |                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------------------------------------------------|---------------------------|-----------------|
| Кўрсаткич                                                                             | Мақсад          | 2021 йил                                                  | 2022 йил<br>(кутилаётган) | Жами            |
| <b>Облигациялар чиқарилиши натижасида такомиллаштирилган инфратузилма<sup>1</sup></b> |                 |                                                           |                           |                 |
| Қурилган янги мактаблар (#)                                                           | 15 <sup>2</sup> | 22                                                        |                           | <b>22</b>       |
| Реконструкция қилинган мактаблар (#)                                                  | Маълумот йўқ    | 20                                                        |                           | <b>20</b>       |
| Қурилган янги тиббиёт муассасалари (#)                                                | 3               | 3                                                         |                           | <b>3</b>        |
| Реконструкция қилинган тиббиёт муассасалари (#)                                       | Маълумот йўқ    | 13                                                        |                           | <b>13</b>       |
| Қурилган ичимлик суви ва канализация қувурлари (км)                                   | >200км          | 254.5                                                     |                           | <b>254.5</b>    |
| Реконструкция қилинган ичимлик суви ва канализация қувурлари (км)                     |                 | 280.2                                                     | 22.9                      | <b>303.1</b>    |
| Қурилган йўллар:                                                                      | 300км           |                                                           |                           |                 |
| Қурилган йўллар (км)                                                                  |                 | 95.8                                                      |                           | <b>95.8</b>     |
| Капитал таъмirdан чиқарилган йўллар (км)                                              |                 | 100.0                                                     |                           | <b>100.0</b>    |
| Таъмирланган йўллар (км)                                                              |                 |                                                           |                           | <b>3,463.88</b> |
| • Шундан, Тошкент вилоятида қурилган йўллар (км)                                      | Маълумот йўқ    | 257.9                                                     |                           | <b>257.9</b>    |
| • Шундан, Қорақалпоғистон Республикасида қурилган йўллар (км)                         | Маълумот йўқ    | 355.8                                                     |                           | <b>355.8</b>    |
| <b>Облигациялар чиқарилиши натижасида қўллаб-қувватланган ижтимоий дастурлар</b>      |                 |                                                           |                           |                 |
| Қийин ижтимоий аҳволга тушиб қолган аёл ва oilаларга моддий ёрдам кўрсатиш            | Маълумот йўқ    | 4 446 нафар аёл реабилитация жиҳозлари билан таъминланган |                           |                 |

<sup>1</sup> Ушбу қисмда белгиланган мақсадлар - облигацияларнинг амал қилиш муддати давомида (ҳар йили эмас) эришиш мўлжалланган умумий мақсадлардир.

<sup>2</sup> Эмиссия тўғрисидаги эълонда келтирилган ривожланиш соҳасидаги натижаларда аввалига 15 та мактаб ва 3 та касалхона қурилишини белгиланган. Молиявий амалиёт суммаси 2 триллион сўмни ташкил этгани аниқлангач, рўйхатга қўшимча 7 та мактаб қурилиши ҳамда 20 та мактаб ва 13 та касалхонани реконструкция қилиш киритилди.

| Кутилаётган таъсир                                                                                |              | Амалга оширилган таъсир                                                              |                           |      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------|
| Кўрсаткич                                                                                         | Мақсад       | 2021 йил                                                                             | 2022 йил<br>(кутилаётган) | Жами |
| Ногиронлиги бўлган аёлларга моддий ёрдам кўрсатиш                                                 | Маълумот йўқ | 404 нафар ногиронлиги бўлган аёлнинг жарроҳлик операцияси харажатлари қоплаб берилди |                           |      |
| Оилавий/хусусий корхона очиш учун аёлларга ажратилган кредитлар                                   | Маълумот йўқ | 19 570 нафар аёл тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйиш учун имтиёзли кредит олди       |                           |      |
| Қийин ижтимоий аҳволда бўлган аёлларга қўчмас мулк сотиб олишда дастлабки тўловларни қоплаб бериш | Маълумот йўқ | 531 нафар аёлга уй-жой сотиб олиш учун дастлабки тўловлар қоплаб берилди             |                           |      |
| Ишсизлик нафақаларини молиялаштириш                                                               | Маълумот йўқ | 44 247 нафар фуқарога ишсизлик нафақалари тўлаб берилди                              |                           |      |

### 3-жадвал: БРМ ва барқарор харажатлар тоифалари кесимида маблағларнинг тақсимланиш жараёни

| БРМ         | Масъул вазирлик                                         | Барқарор харажатлар тоифаси                                                      | Маблағлар тақсимоти | Тақсимот улуши |
|-------------|---------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------|----------------|
| 3           | Соғлиқни сақлаш вазирлиги                               | Касалхоналар қуриш ва реконструкция қилиш                                        | 166,612             | 8%             |
| 4           | Халқ таълими вазирлиги                                  | Мактаблар қуриш ва реконструкция қилиш                                           | 328,290             | 16%            |
| 6           | Уй-жой ва коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги            | Сув таъминоти иншоотлари ва янги қувурлар қуриш                                  | 95,620              | 5%             |
| 9           | Транспорт вазирлиги; Автомобиль йўллари давлат қўмитаси | Автомобиль трассалари ва йўллари қуриш ва реконструкция қилиш                    | 996,516             | 50%            |
| 10          | Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги               | Ишсизлик нафақаларини тўлаш                                                      | 24,780              | 1%             |
| 5           | Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги            | Қийин ижтимоий аҳволга тушиб қолган ногиронлиги бўлган аёлларни қўллаб-қувватлаш | 13,500              | 1%             |
| 5           | Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги            | Аёлларга уй-жой харид қилиш учун дастлабки тўловларни қоплаб бериш               | 9,300               | 1%             |
| 5           | Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги            | Тадбиркор аёлларга кредитлар бериш                                               | 365,382             | 18%            |
| <b>Жами</b> |                                                         |                                                                                  | <b>2,000,000</b>    | <b>100.0%</b>  |

## 3.1 МАБЛАҒЛАРНИНГ ЙЎНАЛИШЛАР БЎЙИЧА ТАҚСИМОТИ ТАҲЛИЛИ

### 3.1.1 ТИББИЁТ ХИЗМАТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ИМКОНИАТИ

Ўзбекистон яқин ўн йилликларда даромадлар даражаси ўртадан юқори бўлган мамлакатга айланиш мақсадини рўёбга чиқариши учун тиббиёт хизматларидан фойдаланиш имкониятларини ошириш муҳим аҳамиятга эга.

Соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш бир неча йиллардан буён Ўзбекистондаги давлат органларининг кун тартибидаги асосий масалалардан бири бўлиб келмоқда. **3-БРМ:**

**“Саломатлик ва фаровонликни таъминлаш”** доирасида ҳукумат томонидан соғлиқни сақлаш тизимини комплекс ислоҳ қилиш жараёни бошланган бўлиб, унинг мақсади бирламчи тиббий ёрдам, стационар ёрдам ва, айниқса қишлоқ жойларда, юқумли бўлмаган касалликлар профилактикаси ва уларни даволаш бўйича юқори сифатли хизматлардан фойдаланиш имкониятларини кенгайтиришга қаратилган. Шу билан бирга, ушбу чора-тадбирлар COVID-19 пандемияси натижасида пайдо бўлган хатарларга нисбатан чидамлилиқни ошириш ва давлат ресурсларини бошқариш самарадорлиги ҳамда хизматлар сифатини оширишга қаратилган.

Тиббиёт хизматлари сифатини ошириш бир вақтнинг ўзида бир нечта ривожланиш мақсадлари томон ҳаракатланишни, жумладан, даволаш самарадорлиги ва натижаларини яхшилаш, соғлиқни сақлаш билан боғлиқ маҳаллий даражадаги жисмоний инфратузилмани такомиллаштириш, туғруқхона ва перинатал марказлар қисман ушбу тушумлар ҳисобидан молиялаштирилган тақдирда, жамиятда гендер тенглигини таъминлаш борасидаги ишларнинг амалга оширилишини талаб қилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 17 февралдаги «2021-2030-йилларда Ўзбекистон Республикаси аҳолисини ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармойишида ижтимоий ҳимоя қамровини ошириш назарда тутилган бўлиб, ҳужжатдаги асосий ғоя соғлиқни сақлаш соҳасидаги кенг қамровли кун тартиби доирасида тегишли БРМларда белгиланган вазифаларни ҳал қилишдан иборат:

**БРМнинг 3.7-вазифаси:** 2019 йил 8 ноябрь

“Репродуктив ёшдаги аёллар, ҳомиладорлар ва болаларга кўрсатиладиган тиббий ёрдам сифатини ошириш ва кўламини янада кенгайтириш тўғрисида”

**БРМнинг 3.b-вазифаси:** 2019 йил 16 апрель

“Соғлиқни сақлаш соҳасида давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”

**БРМнинг 3.c-вазифаси:** 2019 йил 6 май

“Тиббиёт ва фармацевтика таълими ва илм-фани тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”

**БРМнинг 3.d-вазифаси:** 2018 йил 7 декабрь

“Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш тизимини тубдан такомиллаштириш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида”

### **Соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш Концепцияси**

2019-2025 йилларда Ўзбекистон Республикасининг соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш Концепцияси ўрта муддатли истиқболга мўлжалланган асосий сиёсий ҳаракатларни белгилаб берувчи муҳим стратегик ҳужжат бўлиб хизмат қилади. Концепция мамлакатда соғлиқни сақлаш тизимининг асосий мақсадлари ҳамда тизимни мустаҳкамлаш борасидаги сиёсий ва институционал чора-тадбирлар белгилаб бериладиган ҳадли ҳужжатдир.

Мазкур ҳужжат мавжуд соғлиқни сақлаш тизими доирасида аниқланган долзарб эҳтиёж нуқталарини қамраб олувчи сиёсий ҳужжатлардан бири бўлиб, эҳтиёж нуқталари сифатида, жумладан, қуйидаги йўналишлар белгиланган:

- Кўрсатилаётган тиббиёт хизматлари сифатини ошириш
- Тиббиёт ходимларининг масъулиятини ошириш
- Янги тиббиёт технологияларидан фойдаланишни ривожлантириш
- Профилактик скрининг дастурларини амалга ошириш
- Айниқса, аёллар ва болалар учун генетик ва ихтисослаштирилган тиббиёт хизматларини ривожлантириш
- Оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилишнинг махсус тизимини яратиш

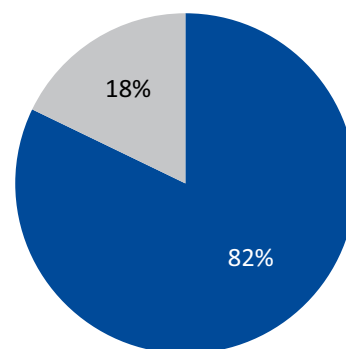
## Таъсир

Облигациялардан олинб, соғлиқни сақлаш йўналишида фойдаланилган тушумлар, биринчи навбатда, соғлиқни сақлаш соҳасига хизмат қилувчи муҳим инфратузилмани сақлаш ва кенгайтиришга қаратилган. Мамлакат жадал ривожланиб бораётгани инобатга олинса, бу – ҳукуматнинг юқори сифатли соғлиқни сақлаш инфратузилмасига ортиб бораётган талабни қондириш ва мамлакатнинг энг олис ҳудудларида ҳам тиббиёт хизматларидан фойдаланиш имкониятларини таъминлашга қаратилган устувор вазифалари билан ҳамохангдир.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, учта янги касалхона қурилиши ҳамда мавжуд 13 та касалхона ва тиббиёт марказларини реконструкция қилиш учун маблағ ажратилиши белгиланди. Қуйидаги расмда облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштирилган ётоқ ўринлари улуши ётоқ ўринлари турлари кесимида кўрсатилган.

Молиялаштириладиган лойиҳалар доирасида устувор аҳамият қўшимча стационар муассасаларни яратишга қаратилди. Бунга, биринчи навбатда, мавжуд инфратузилма доирасида қўшимча ётоқ ўринларини яратиш ва амбулатория хизматларига инвестиция киритиш орқали эришилди. Барча янги амбулатория ётоқ ўринлари янги қурилиш лойиҳалари сифатида молиялаштирилиб, бунда асосий маблағлар иккита вилоятга: Андижон ва Тошкент вилоятларига йўналтирилди. Бугунги кунга қадар молиялаштирилган лойиҳалар натижасида амбулатория муассасалари сифими 500 та ётоқ ўрнига кўпайтирилди

**3-расм: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштириладиган ётоқ ўринлари улуши, тури бўйича**



■ Стационар ётоқ ўринлари йиғиндиси (2,303)  
 ■ Амбулатор ётоқ ўринлари йиғиндиси (500)

**4-жадвал: Амбулатор ётоқ ўринлари сони, марказлар ва ҳудудлар кесимида**

| Вилоят      | Тиббиёт муассасаси тури        | Амбулатор ётоқ ўринлари сони |
|-------------|--------------------------------|------------------------------|
| Андижон     | Юқумли касалликлар касалхонаси | 200                          |
| Тошкент     | Кўп тармоқли касалхона         | 300                          |
| <b>Жами</b> |                                | <b>500</b>                   |

Қолган маблағлар қуйидаги соғлиқни сақлаш инфратузилмаси объектларини қуриш ва реконструкция қилиш ҳисобига стационар ётоқ ўринлари сифимини кенгайтиришга йўналтирилди:

**5-жадвал: Ётоқ ўринлари сони, касалхоналар турлари кесимида**

| Тиббиёт муассасаси тури          | Стационар ётоқ ўринлари сони |
|----------------------------------|------------------------------|
| Болалар касалхонаси              | 200                          |
| Туғруқхона / перинатал марказ    | 240                          |
| Кўп тармоқли касалхона           | 1,413                        |
| Шошилиш тиббий ёрдам касалхонаси | 350                          |
| Наркология диспансери            | 100                          |
| <b>Жами</b>                      | <b>2,303</b>                 |

Молиялаштирилаётган лойиҳаларни амалга ошириш натижасида стационар шароитларга эга бўлган яна 2303 та ўрин яратиш мақсад қилинган. Андижон вилоятида барпо этилган юқумли касалликлар шифохонасида қўшимча 200 та амбулатор ётоқ ўринлари яратилди. Сурхондарё, Сирдарё, Қашқадарё, Хоразм, Наманган, Тошкент ва Фарғона вилоятларидаги кўп тармоқли касалхоналарни реконструкция қилиш натижасида 1 413 та янги стационар ётоқ ўринлари, 300 та амбулатория ётоқ ўринлари яратилди. Шунингдек, облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан мос равишда Сурхондарё ва Наманган вилоятларида жойлашган 100 та стационар ётоқ ўринли наркологик диспансер ва 350 та стационар ётоқ ўринли тез тиббий ёрдам касалхонаси ҳам молиялаштирилди.

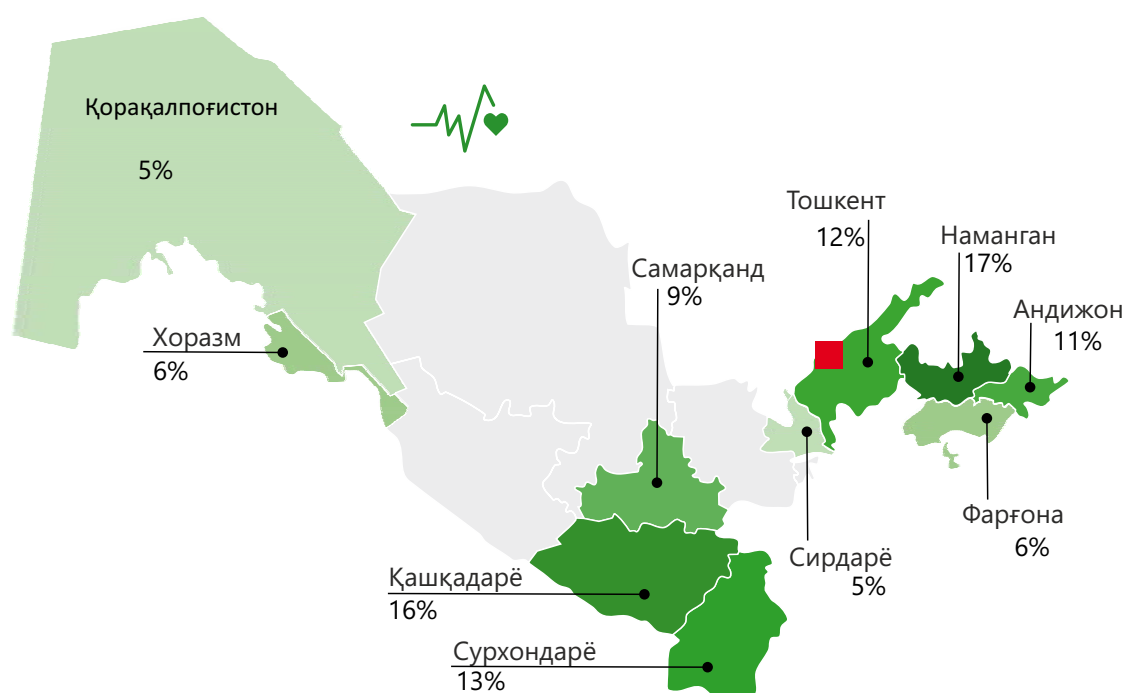
**6-жадвал: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштириладиган касалхона турлари**

| Касалхона тури                   | Янги қурилган касалхоналар сони | Реконструкция қилинган касалхоналар сони |
|----------------------------------|---------------------------------|------------------------------------------|
| Болалар касалхонаси              | -                               | 1                                        |
| Юқумли касалликлар касалхонаси   | 1                               | -                                        |
| Туғруқхона / перинатал марказ    | 1                               | 1                                        |
| Кўп тармоқли касалхона           | 1                               | 9                                        |
| Шошилиш тиббий ёрдам касалхонаси | -                               | 1                                        |
| Наркология диспансери            | -                               | 1                                        |
| <b>Жами</b>                      | <b>3</b>                        | <b>13</b>                                |

Молиялаштириш маблағлари бутун мамлакат бўйлаб кенг қўламда тақсимланди, энг кўп маблағ Наманган вилоятига тўғри келди - 17 фоиз. Қашқадарёга - 16 фоиз, Сурхондарёга - 13 фоиз, Тошкентга - 12 фоиз, Андижонга - 11 фоиз, қолган 5 та вилоятга эса умумий ажратилган маблағнинг 5-9 фоизи тўғри келди.

**7-жадвал: Соғлиқни сақлаш соҳасини молиялаштиришда ҳудудлар улуши**

| Вилоят                       | Жами молиялаштиришдаги улуши |
|------------------------------|------------------------------|
| Наманган                     | 17%                          |
| Қашқадарё                    | 16%                          |
| Сурхондарё                   | 13%                          |
| Тошкент                      | 12%                          |
| Андижон                      | 11%                          |
| Самарқанд                    | 9%                           |
| Хоразм                       | 6%                           |
| Фарғона                      | 6%                           |
| Сирдарё                      | 5%                           |
| Қорақалпоғистон Республикаси | 5%                           |

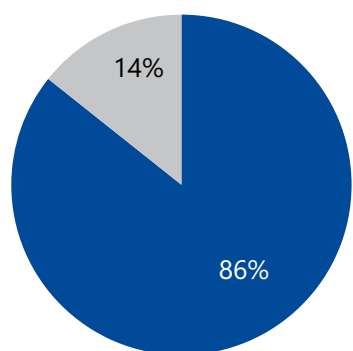
**4-расм: Соғлиқни сақлаш соҳасини молиялаштириш нисбатининг ҳудудий харитаси**

Молиялаштириш учун ажратилган 166 612 миллион сўм маблағнинг қарийб 86 фоизи мавжуд тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш ва таъмирлашга, қолган 14 фоизи янги касалхоналар қуришга йўналтирилди.

Соғлиқни сақлаш муассасаларини молиялаштириш, биринчи навбатда, 3-БРМга эришишни таъминласа-да, **1-БРМ: «Камбағалликка барҳам бериш»** ва **5-БРМ: «Гендер тенглигини таъминлаш»** мақсадларига эришишга ҳам билвосита ҳисса қўшилади. Аёлларнинг жамиятдаги ролини ошириш Ўзбекистон тараққиётининг асосий таянчи бўлиб, соғлиқни сақлаш соҳасига йўналтирилган маблағларнинг қарийб 20 фоизи туғруқхона ва перинатал марказларга (қўп тармоқли касалхоналарга йўналтирилган маблағни ҳисобга олмаганда) ажратилгани бунинг яққол далилидир.

## 3.2 ТАЪЛИМ ХИЗМАТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ИМКОНИАТИ

**5-расм: Соғлиқни сақлаш инфратузилмасига ажратилган маблағлар улуши, тури бўйича**



- Мавжуд касалхоналарни реконструкция қилиш
- Янги касалхоналар қуриш

**Дастурга кириш /Дастур тавсифи**

**4-БРМ: «Сифатли таълим тизимини яратиш»** мамлакат жамияти ва иқтисодиётидаги ўзгаришларнинг ҳаракатлантирувчи кучи ҳисобланиб, Ўзбекистон ҳукумати кенг ислохотлар дастури доирасида таълим тизимини такомиллаштиришга интиломоқда.

**Ҳаракат қилиш вақти**

2017 йилда «2017-2021-йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси» қабул қилиниб, “узлуксиз таълим тизимини янада такомиллаштириш, сифатли таълим хизматларидан фойдаланиш имкониятларини ошириш ва меҳнат бозорининг замонавий талаб ва эҳтиёжларига мос равишда юқори малакали кадрларни тайёрлаш йўлидаги ишларни давом эттириш”га қаратилган дастлабки ислохотлар мажумининг бир қисмини ташкил этди.

**Таълим тизимини ривожлантириш концепцияси**

2019 йил апрель ойида Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан «Халқ таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси» тасдиқланди. Таълим инфратузилмасини яхшилаш ва кенгайтириш ҳамда ўқитиш услубларини такомиллаштириш билан бир қаторда, Концепцияда 2030 йилга бориб Ўзбекистонни PISA рейтинг (ўқувчиларнинг таълим соҳасидаги ютуқларини баҳоловчи халқаро тадқиқот) бўйича дунёнинг 30 та етакчи давлати қаторига олиб чиқиш каби улкан мақсад ҳам белгиланди.

**8-жадвал: 2017-2021 йиллар давомида мактабгача таълим соҳасининг қамрови**

| Йил                 | 3-7 ёшдаги болаларнинг мактабгача таълим доирасидаги қамрови (%) |
|---------------------|------------------------------------------------------------------|
| 2017                | 27.7% (708 247 нафар бола)                                       |
| 2018                | 37.7% (932 310 нафар бола)                                       |
| 2019                | 52.3% (1 413 290 нафар бола)                                     |
| 2020                | 60.9% (1 699 566 нафар бола)                                     |
| 2021 йилнинг I ярми | 62.4% (1 760 808 нафар бола)                                     |

Юқоридаги жадвалда кўрсатилганидек, болаларни мактабгача таълим билан қамраб олиш даражаси жадал суръатда ўсиб бормоқда ва уни сақлаб қолиш учун янги инфратузилмани яратиш зарур. Шу даврда давлат мактабгача таълим муассасалари сони 5 211 тадан 19 316 тага кўпайиб, шундан 795 таси хусусий мактабгача таълим муассасаларидир.

Умумий бошланғич ва ўрта таълим билан қамраб олиш даражаси 99 фоизни ташкил этади. Мактабгача таълим муассасаларига қабул кўрсаткичларини яхшилашга қаратилган мазкур ташаббус шу ёш гуруҳидаги ялпи қамров даражасини бошланғич ва ўрта мактаб таълими доирасидаги қамров даражасига етказишни мақсад қилган.

Олий таълим билан қамраб олиш даражаси ва таълим сифатини ошириш асосий устувор йўналиш бўлиб, бунинг исботи сифатида 2021 йилда давлат грантлари ҳажми қарийб 25 фоизга ошганини келтириш мумкин.

Бугунги кунда касб-хунар таълими инфратузилмаси 339 та касб-хунар мактаби, 211 та касб-хунар коллежи ва 176 та техникумдан иборат. Бу муассасалар нафақат мактаб ёшидаги болалар учун, балки катталар ва айна пайтда ишсиз фуқаролар учун ўқув марказлари вазифасини ҳам ўтамоқда.

### Таъсир

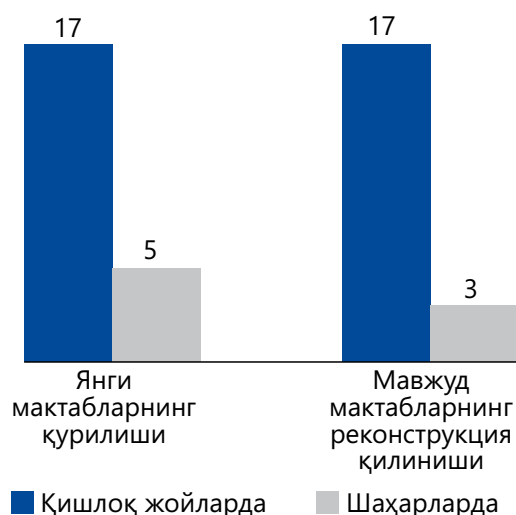
Мамлакат аҳолисининг ярмидан кўпини ҳали-ҳануз қишлоқ аҳолиси ташкил этаётган бир шароитда, БРМга ўтиш жараёнининг адолатли ва инклюзив бўлишини таъминлаш мақсадида, 2020 йил ноябрида чиқарилган облигациялардан олинган тушумларнинг катта қисми айнан шу сегментга қаратилган. Шу ўринда яна бир бор таъкидлаш жоиз, бу нафақат **4-БРМ: “Сифатли таълим тизимини яратиш»га**, балки секторлар ва йўналишлар, хусусан, **10-БРМ: “Тенгсизликни камайитириш”** каби мақсадлар орасидаги ўзаро боғлиқликка доир масала.

Таълим олиш имкониятларини яхшилаш 4-БРМнинг асосий талаби ҳисобланади. Қуйидаги 6-расмда 2020 йил ноябрь ойидаги облигациялар эмиссияси натижасида шаҳар ва қишлоқларда мактабларни қуриш ва реконструкция қилиш ишлари кўрсатиб ўтилган.

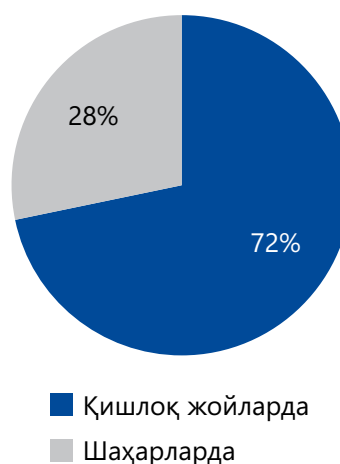
Жами 42 та лойиҳа танлаб олинган бўлиб, шундан 20 тасида мактаб биноларини реконструкция қилиш, 22 тасида янги мактаблар қуриш назарда тутилган. Жами объектларнинг 34 таси қишлоқ жойларда ва 8 таси шаҳарларда жойлашган.

Шаҳар ландшафтининг ўзгарувчан хусусиятини ҳисобга олган ҳолда, динамика жойлашув нуқтаи назаридан қурилиш тури бўйича ўзгариб туради. Шаҳарлардаги таълим соҳасига алоқадор бўлган 8 та лойиҳадан 5 таси (62,5 фоиз), аввало, сони ўсиб бораётган шаҳар аҳолиси эҳтиёжларини қондириш учун янги инфратузилма қуришга қаратилган.

**6-расм: Қурилган ёки қурилаётган мактаблар сони, ҳудудлар кесимида**



**7-расм: Таълим соҳасини молиялаштириш улуши, жойлашув тури бўйича**



Қишлоқ ҳудудларида эса таълим инфратузилмасига кенгроқ ва турфа хил инвестициялар киритилди. Барча лойиҳаларнинг учдан тўрт қисмидан кўпроғи (34/42) қишлоқ жойларига тўғри келиб, уларнинг ярмида (17/34) мавжуд инфратузилмани реконструкция қилиш назарда тутилган.

Шу ўринда айтиш жоизки, инвестициялар фақатгина инфратузилма билан чекланиб қолмаяпти. Янги қурилган ёки реконструкция қилинган муассасаларни малакали ходимлар билан таъминлаш талабидан келиб чиққан ҳолда, ўқувчи ва ўқитувчилар ҳам ушбу молиялаштиришдан манфаатдор бўлмоқда.

#### 9-жадвал: Талабалар ва ўқитувчиларга доир статистика, жойлашув тури кесимида

|                 | Ишга янги қабул қилинган ўқитувчилар |     | Ишга янги қабул қилинган педагог бўлмаган ходимлар |     | Қамраб олинган янги ўқувчилар сони |     |
|-----------------|--------------------------------------|-----|----------------------------------------------------|-----|------------------------------------|-----|
| Қишлоқ жойларда | 1 431                                | 76% | 462                                                | 83% | 13 728                             | 74% |
| Шаҳарларда      | 447                                  | 24% | 96                                                 | 17% | 4 778                              | 26% |
| <b>Жами</b>     | <b>1 878</b>                         |     | <b>558</b>                                         |     | <b>18 506</b>                      |     |

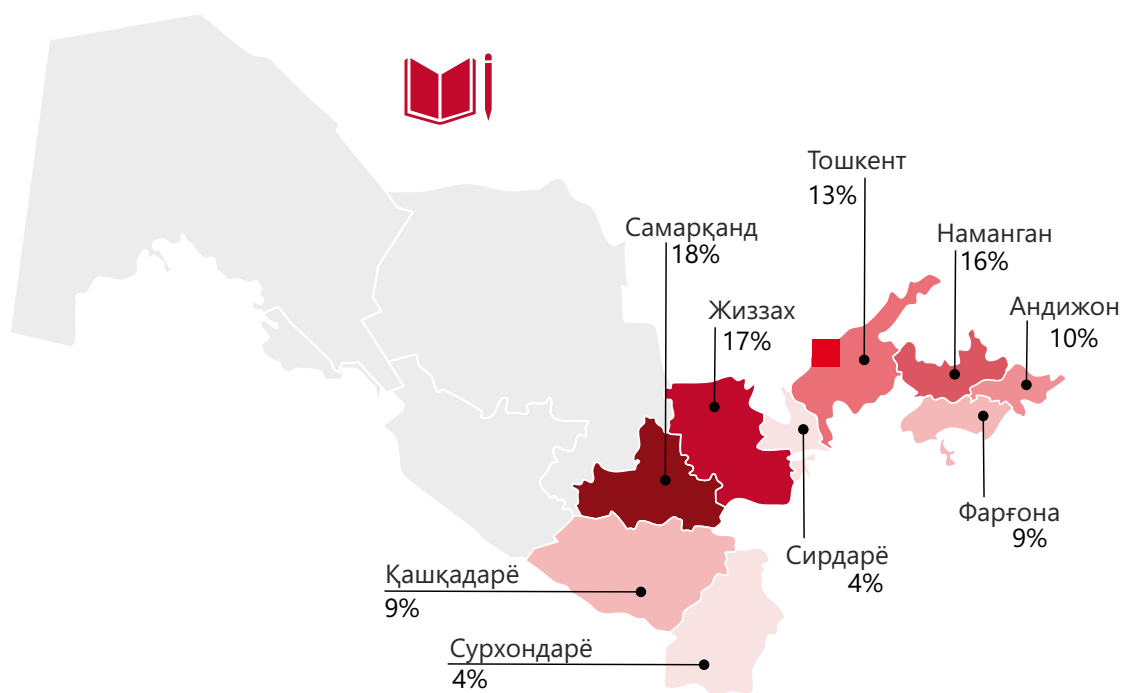
Қишлоқ жойларда ишга қабул қилинган ўқитувчилар ва педагог бўлмаган ходимлар сонининг кўплиги сўнгги пайтларда тегишли малакали кадрларга бўлган талаб ва сифатли бандлик имкониятлари билан таъминлаш заруратини намоён этади.

#### 10-жадвал: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан таълим соҳасининг молиялаштирилиши, вилоятлар кесимида

| Вилоят     | Молиялаштиришдаги улуш, вилоятлар кесимида |
|------------|--------------------------------------------|
| Самарқанд  | 18%                                        |
| Жиззах     | 17%                                        |
| Наманган   | 16%                                        |
| Тошкент    | 13%                                        |
| Андижон    | 10%                                        |
| Фарғона    | 9%                                         |
| Қашқадарё  | 9%                                         |
| Сирдарё    | 4 %                                        |
| Сурхондарё | 4%                                         |

Қишлоқ жойларда амалга оширилган энг йирик лойиҳа - Қашқадарё вилоятида 7-18 ёшдаги 1 385 нафар ўқувчига мўлжаллаб қурилган ва сифатли таълим етказилиши назарда тутилган мактаб бўлди. Бу каби инфратузилмавий лойиҳалар натижасида тоза ичимлик суви, электр энергияси, канализация, компьютер ва интернет тармоқларининг яратилиши – ўзига хос қўшимча қиймат бўлиб, муҳим омил ҳисобланади. Бундан ташқари, бундай лойиҳалар 4.с.1 каби БРМ вазифаларига эришишга қаратилган бўлиб, маҳаллий аҳолининг малакасини ошириш учун ўқитувчилар ва педагог бўлмаган ходимларни ишга олиш ва ўқитишни назарда тутди.

## 8-расм: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан 4-БРМни молиялаштиришнинг ҳудудлар кесимидаги тақсимоти



## 3.3 ГЕНДЕР ТЕНГЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ

### Дастурга кириш / Дастур тавсифи

Сўнгги йилларда **5-БРМ: «Гендер тенглигини таъминлаш»** давлат сиёсати даражасида тобора юқорироқ устуворликка эга бўлмоқда. Дарҳақиқат, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати ҳузурида мазкур масала билан шуғулланадиган бир қатор тузилмалар, жумладан, Ўзбекистон Республикасининг Гендер тенгликни таъминлаш масалалари бўйича комиссияси ҳамда Хотин-қизлар ва гендер тенглик масалалари қўмитаси ташкил этилган. Шу кунга қадар гендер тенглик ва тенг ҳуқуқлилиқни таъминлаш соҳасида 25 та қонун ҳужжатлари қабул қилинди. 2021 йил 28 май куни 2030 йилгача гендер тенглигига эришиш стратегияси ҳамда лойиҳаларни амалга ошириш ва мониторингини юритишни баҳолаш тизими қабул қилинди.

Ушбу комплекс тизим доирасида қуйидаги асосий муаммолар аниқланди, шу жумладан:

- **БРМнинг 5.1-вазифаси:** “Эркак ва аёллар учун тенг имкониятларни яратиш”
- **БРМнинг 5.2-вазифаси:** “Аёлларни зулм ва зўравонликдан ҳимоя қилиш”
- **БРМнинг 5.5-вазифаси:** “Давлат ишларидаги тенг иштирок”
- **БРМнинг 5.а-вазифаси:** “Аёлларга ижтимоий ва ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш”

### Аёллар дафтари

Аёллар дафтари хавф гуруҳида бўлган барча ёшдаги кўплаб аёлларнинг вазиятини яхшилашга ёрдам бериб, айниқса, таълим, камбағалликни қисқартириш ва тадбиркорлик йўналишларида ўз самарасини намоён этди. Дастурнинг асосий жиҳатлари қуйидагилардан иборат:

- Янги тизим доирасида ота-онасидан бири ёки иккаласидан ҳам айрилган ва ижтимоий ҳимояга муҳтож бўлган қизлар, шунингдек ёлғиз аёлларнинг таълим харажатлари қоплаб бериладиган бўлди;
- Эҳтиёжманд оилалардаги олий таълим олиш ниятида бўлган қизларга бериладиган грантлар сони икки баравар ортди;

- Аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш мақсадида, 224 минг нафардан зиёд аёлга 6,9 триллион сўм миқдорида имтиёзли кредитлар ажратилди;
- Қишлоқ хўжалигининг турли соҳаларида ишлаётган 1,5 миллиондан зиёд аёлларнинг иқтисодий фаоллигини қўллаб-қувватлаш орқали уларнинг камбағаллик даражасини қисқартириш мақсади белгиланган. Тадбиркорлик субъектларининг қарийб 20 фоизи, жумладан, фермер хўжаликларининг 7,3 фоизига аёллар раҳбарлик қилмоқда.

Оилавий тадбиркорликни ривожлантириш, ёшлар ва аёлларни иш билан таъминлашга қаратилган дастурлар доирасида сўнгги уч йилда 600 мингдан зиёд фуқаро ва тадбиркорлик субъектларига 15 триллион сўмдан ортиқ миқдордаги имтиёзли кредитлар ажратилди.

2020 йилдаги облигациялар эмиссиясидан олинган тушумларнинг 365 миллиард сўмдан зиёди кичик бизнес лойиҳаларига йўналтирилиб, 19,5 минг нафарга яқин аёл имтиёзли кредитлар шаклида қўллаб-қувватланди. Натижада, 19 800 дан ортиқ янги иш ўринлари яратилди.

### Таъсир

2020 йил ноябрь ойидаги облигациялардан олинган тушумлар аёлларнинг тенглигини таъминлаш мақсадларига йўналтирилганининг кўплаб мисоллари бор (4.3-бўлимнинг «Амалий мисоллар» қисмида келтирилган **5-БРМ: «Гендер тенглигини таъминлаш»**га доир маълумотларга қаранг). Ўтиш жараёнида адолатни таъминлашнинг муваффақияти нафақат аёллар, балки бошқа четлаштирилган гуруҳлар, жумладан, ногиронлиги бўлган шахслар учун ҳам тенглик таъминланишига боғлиқ.

Бундай лойиҳалар талабларга мос келадиган шахсларга (жинси, ногиронлик ҳолати, оилавий аҳволи ва бошқалар) тадбиркорлик, уй-жой сотиб олиш ва камбағалликни қисқартириш каби мақсадлар учун имтиёзли кредитлар беришни назарда тутди.

## 3.4 ТОЗА ИЧИМЛИК СУВИ ТАЪМИНОТИ ВА ОҚОВА СУВЛАРНИ ТАБИАТГА ЗАРАР ЕТКАЗМАЙДИГАН ТАРЗДА БОШҚАРИШ ҲАМДА ТОШҚИНЛАРДАН ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТИЗИМЛАРИ

### Дастурга кириш / Дастур тавсифие

Сўнгги ўн йилликлардаги жадал урбанизация ва аҳоли сонининг ўсиши сув таъминоти инфратузилмасига нисбатан бўлган босимнинг кучайишига олиб келди. Ўзбекистон иқлими қурғоқчил бўлиб, мамлакат ҳудудида катта чўл текисликлари жойлашган. 2019 йилда Ўзбекистон дунёдаги 164 та давлат орасида сув танқислиги бўйича 25-ўринни эгаллади.<sup>1</sup>

Аҳоли сонининг ўсиши ва одамларнинг ҳаракатланиш динамикасини ҳисобга олган ҳолда, сув таъминоти инфратузилмасини режалаштириш ва қуриш ички сиёсатнинг устувор вазифаларидан биридир. Хусусан, 6-БРМга: «Тоза сув ва канализация хизматлари билан таъминлаш» устуворлик берилиши ва сувга нисбатан ортиб бораётган талабни қондириш зарурати ҳукуматни сув таъминоти билан боғлиқ инфратузилмани кенгайтиришга ундамоқда.

Аҳолини сифатли ва тоза ичимлик суви билан таъминлаш вазифасини ҳал этиш бўйича кенг қўламли лойиҳалар амалга оширилди. Бунга қисман грант ва кредит дастурлари ёрдам берди. Натижада, илгари сув таъминотига эга бўлмаган аҳолининг катта қисми учун тоза сувдан фойдаланиш имконияти яратилди. 2012-2017 йилларда яқунланган инфратузилмавий лойиҳалар доирасида қуйидагилар қуриб, реконструкция қилинган:

- 13 000 кмга тенг бўлган сув қувурлари ва сув таъминоти тармоқлари
- 1600 дан зиёд сув таъминоти қудуқлари
- 1400 та сув миноралари ва сув омборлари

2018 йилда 945 километрдан зиёд ичимлик суви ва канализация тармоқлари, 162 та сув таъминоти қудуғи ва 109 та сув минораси қурилиши натижасида, республика бўйлаб 550 мингга яқин аҳоли тоза ичимлик суви билан таъминланди.

<sup>1</sup><https://www.wri.org/data/aqueduct-30-country-rankings>.

Мазкур лойиҳаларни нафақат мамлакатдаги ўсиб бораётган шаҳар марказларида, балки илгари етиб бориш қийин бўлган маҳалла ва қишлоқ жойларда ҳам амалга ошириш мақсад қилинган. Канализация иншоотлари, сув таъминоти тармоқлари ва мавжуд инфратузилмани мустаҳкамлаш имконини берадиган материаллар кўринишидаги замонавий асбоб-ускуна ва инфратузилма мавжуд сув инфратузилмаси доирасида миллий сув таъминоти тизимларини янада самарали ва барқарор қиладиган янги механизмларни жорий этиш имкониятини яратади.

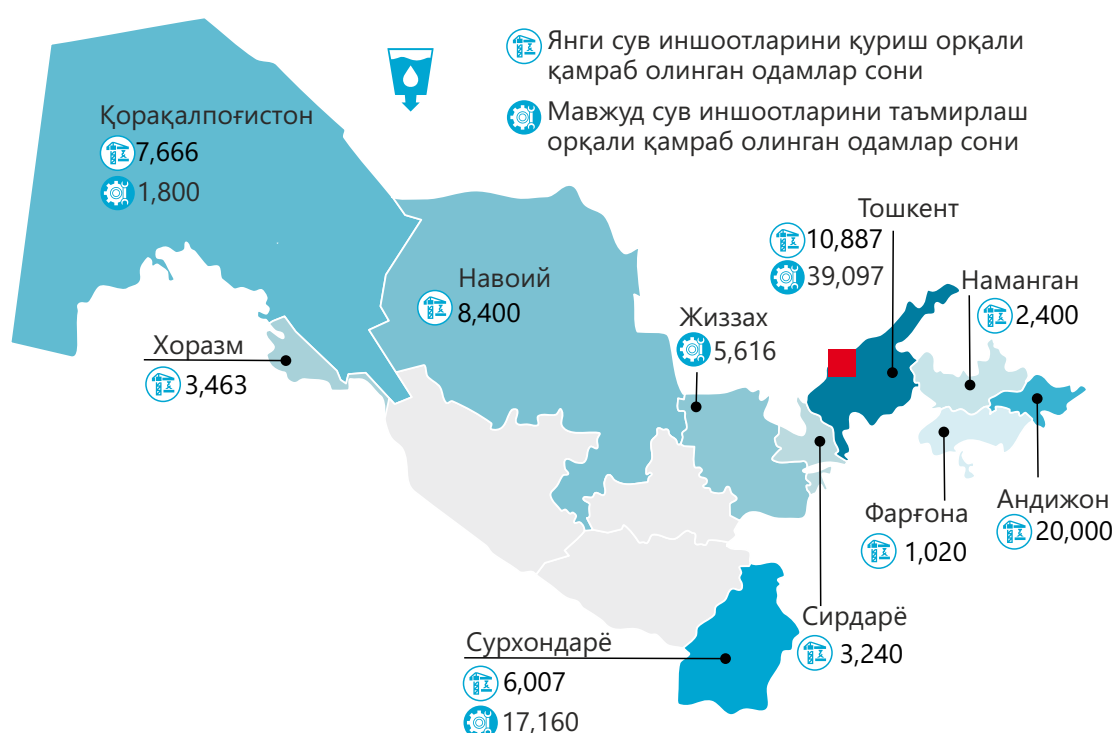
### Таъсир

2020 йил ноябрь ойидаги облигациялардан олинган тушумлар **6-БРМ: «Тоза сув ва канализация хизматлари билан таъминлаш»** доирасида иккита асосий йўналишга қаратилган бўлиб, бири мавжуд сув иншоотларини реконструкция қилиш бўлса, иккинчиси хавфсиз ичимлик сувини етказиб берадиган янги иншоотлар қуриш орқали миллий сув таъминоти инфратузилмасини кенгайтиришдан иборат. Хусусан, 254,5 километрлик янги ичимлик суви қувурларини ётқизиш ва 280,2 километрлик мавжуд қувурларни янгилаш, турли ҳудудлардаги 22,9 километрлик қувурларни реконструкция қилиш натижасида, бугунги кунда ушбу лойиҳалар 100 мингдан зиёд аҳолига хизмат кўрсатмоқда.

### 11-жадвал: Сув таъминоти инфратузилмасини такомиллаштириш лойиҳалари доирасида қамраб олинган аҳоли сони, вилоят ва объектлар турлари кесимида

| Иншоот                                | Вилоят          | Қамраб олинган аҳоли сони |     |
|---------------------------------------|-----------------|---------------------------|-----|
| Янги сув таъминоти иншоотларини қуриш | Андижон         | 20,000                    | 32% |
|                                       | Тошкент вилояти | 10,887                    | 17% |
|                                       | Навоий          | 8,400                     | 13% |
|                                       | Қорақалпоғистон | 7,666                     | 12% |
|                                       | Сурхондарё      | 6,007                     | 10% |
|                                       | Хоразм          | 3,463                     | 5%  |
|                                       | Сирдарё         | 3,240                     | 5%  |
|                                       | Наманган        | 2,400                     | 4%  |
|                                       | Фарғона         | 1,020                     | 2%  |
|                                       |                 | <b>63 083</b>             |     |

### 9-расм: Ривожланиш облигацияларидан олинган тушумлар ҳисобидан ичимлик суви қувурлари билан таъминланган аҳоли сони

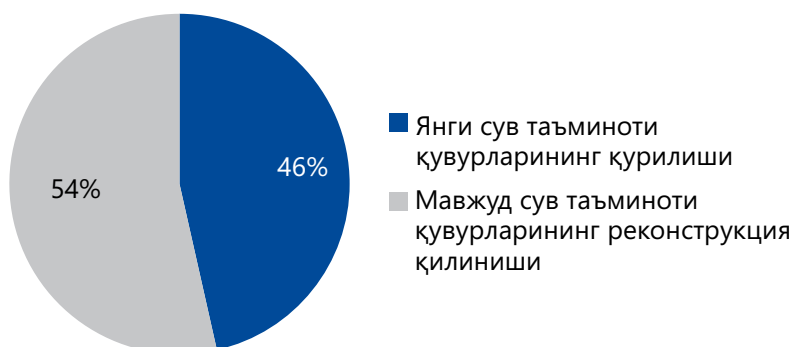


| Иншоот                                      | Вилоят          | Қамраб олинган аҳоли сони |     |
|---------------------------------------------|-----------------|---------------------------|-----|
| Мавжуд сув таъминоти иншоотларини таъмирлаш | Тошкент вилояти | 39,097                    | 61% |
|                                             | Сурхондарё      | 17,160                    | 27% |
|                                             | Жиззах          | 5,616                     | 9%  |
|                                             | Қорақалпоғистон | 1,800                     | 3%  |

### Ривожланиш облигациялари

2017 йилда шаҳарлардаги уй хўжаликларининг 20 фоиздан камроғи кунига 24 соат давомида тоза ичимлик сувидан фойдаланиш имкониятига эга бўлган<sup>1</sup>. 2020 йилга келиб аҳолининг қарийб 59 фоизи хавфсиз бошқариладиган ичимлик суви манбаларидан фойдаланиш имкониятига эга бўлди.<sup>2</sup> Шундай қилиб, мазкур инфратузилма турига киритиладиган инвестициялар миллий нуқтаи назардан ҳам муҳим аҳамиятга эга.

**10-рasm: Облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан молиялаштирилган сув таъминоти соҳасидаги лойиҳалар тақсими**



## 3.5 МУНОСИБ ИШ ЎРИНЛАРИНИ ЯРАТИШ ВА ИҚТИСОДИЙ ЎСИШНИ ТАЪМИНЛАШ

### Дастурга кириш / Дастур тавсифи

**8-БРМ: “Муносиб иш ўринларини яратиш ва иқтисодий ўсишни таъминлаш”** доирасида Ўзбекистон ҳукумати янги иш ўринларини яратиш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш соҳаларида кенг қамровли ислохотларни амалга оширди. 2020 йилда жами 427 минг доимий иш ўрни яратилган бўлса, янги иш ўринларини яратиш ва аҳоли бандлигини таъминлаш тўғрисидаги давлат дастурига мувофиқ, 2021 йилда яна 457 минг доимий иш ўрни яратилиши кўзда тутилган.

### “Аҳоли бандлиги тўғрисида”ги янги Қонун

2021 йил бошида «Аҳоли бандлиги тўғрисида»ги қонунга қўшимчалар киритилди. Хужжатга биноан, дастлаб ишсизлик нафақалари миқдори уч барабар оширилган бўлса-да, унга асос бўлиб хизмат қилган нафақаларнинг таъсир кўлами бирмунча кенгроқ эди. Ҳукумат томонидан нафақа берилишининг муддатлари, нафақа беришни тўхтатиш учун асослар ва бериладиган нафақа миқдорларига ўзгартириш киритилди:

Бир йилдан кўп бўлган узоқ муддатли танаффусдан кейин иш қидираётган шахсларга: энг кам иш ҳақининг бир баравари миқдорида (679 330 сўм)

Биринчи марта иш қидираётган шахсларга: энг кам иш ҳақининг камида 75 фоизи миқдорида  
Ишсиз қолган шахсларга: аввалги иш жойидаги ўртача иш ҳақининг 50 фоизи миқдорида, лекин энг кам иш ҳақидан кам бўлмаган ва нафақани ҳисоблаш вақтида Ўзбекистонда амалда бўлган ўртача иш ҳақидан юқори бўлмаган миқдорда.

Ҳукуматнинг бандлик муаммосини ҳал қилиш билан боғлиқ бўлган узоқ истиқболдаги мақсадини белгилашда мазкур янги ислохот қисман бўлса-да аҳамият касб этган бўлиб, уни

<sup>1</sup> <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2017/08/30/uzbekistan-syrdarya-water-supply-project-photo-story>.

<sup>2</sup> <https://www.sdg6data.org/country-or-area/Uzbekistan>.

амалга ошириш орқали 2025 йилга келиб мамлакатдаги ишсизлик даражасини 7 фоизга тушириш мақсад қилинган. 2021 йил охирида ишсизлик даражаси бироз қисқариб, 9,4 фоизни ташкил этди.<sup>1</sup>

### Таъсир

2020 йил ноябрь ойида чиқарилган облигациялардан олинган тушумлар ҳукуматга ишсизлик нафақалари билан аҳолининг кенгроқ қатламларини қамраб олиш имконини берди. Ишсизларда нафақа олиш имконияти билан бир қаторда, меҳнат бозорига қайтиш учун рағбат пайдо бўлди.

Ишсизлик нафақалари берилишидан мақсад - ишсизлик даражаси энг юқори бўлган аҳоли қатламларининг оғирини бироз енгил қилиш. Қуйидаги жадвалдан кўриниб турибдики, облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан жами 44 247 нафар одамга ишсизлик нафақаси тўланган.

#### 12-жадвал: Янги дастур доирасида ишсизлик нафақасини олганлар сони, вилоятлар кесимида

| Вилоят          | Ишсизлик нафақасини олганлар сони |
|-----------------|-----------------------------------|
| Қорақалпоғистон | 7 778                             |
| Сурхондарё      | 7 343                             |
| Қашқадарё       | 5 251                             |
| Бухоро          | 4 892                             |
| Хоразм          | 4 204                             |
| Сирдарё         | 3 253                             |
| Наманган        | 2 786                             |
| Навоий          | 2 490                             |
| Андижон         | 1 794                             |
| Тошкент         | 1 109                             |
| Фарғона         | 1 101                             |
| Тошкент         | 876                               |
| Жиззах          | 770                               |
| Самарқанд       | 600                               |

#### 11-расм: Янги дастур доирасида ишсизлик нафақаси олганлар сонининг ҳудудий харитаси



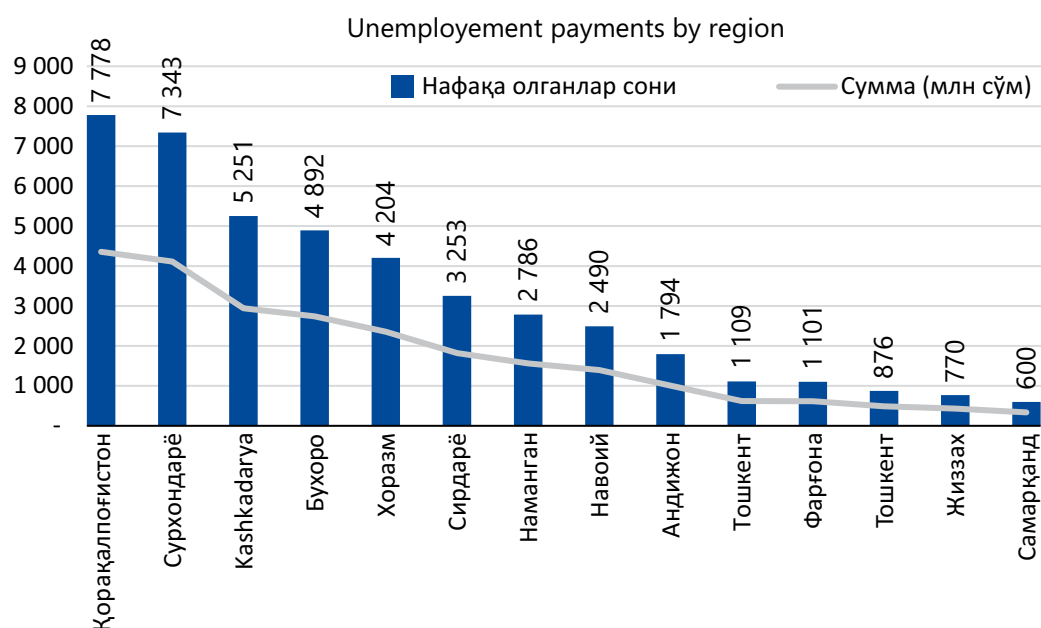
Қуйидаги жадвалда ишсизлик нафақалари бўйича ҳудудлар кесимидаги харажатлар тўғрисида батафсил маълумот берилган.

<sup>1</sup> <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/overview#context>.

**13-жадвал: Олинган ишсизлик нафақалари миқдори, вилоятлар кесимида**

| Вилоят          | Сумма (миллион сўм) |
|-----------------|---------------------|
| Қорақалпоғистон | 4 355,9             |
| Сурхондарё      | 4 112,5             |
| Қашқадарё       | 2 940,7             |
| Бухоро          | 2 739,5             |
| Хоразм          | 2 354,5             |
| Сирдарё         | 1 821,9             |
| Наманган        | 1 560,1             |
| Навоий          | 1 394,4             |
| Андижон         | 1 004,8             |
| Тошкент         | 621,0               |
| Фарғона         | 616,9               |
| Тошкент         | 490,5               |
| Жиззах          | 431,2               |
| Самарқанд       | 336,0               |

Қуйидаги расмда кўрсатилганидек, олинган суммалар билан уларни олганлар сони ўртасидаги нисбат вилоятлар ўртасида умумий даражада изчил сақланиб қолган (тахминан 0,56).

**12-расм: Ишсизлик кўрсаткичлари, шу жумладан, нафақа олувчилар сони ва берилган нафақаларнинг умумий миқдори, вилоятлар кесимида****3.6 ЭНГ МУҲИМ ТРАНСПОРТ ХИЗМАТЛАРИНИНГ КўРСАТИЛИШИ****Дастурга кириш / Дастур тавсифи**

Ўзбекистон денгизга чиқиш учун камида иккита мамлакат ҳудудидан ўтиши керак бўлган дунёдаги икки давлатдан бири (иккинчиси Лихтенштейн). Яъни, нафақат Ўзбекистоннинг ўзи, балки унинг атрофидаги мамлакатлар ҳам денгизга тўғридан-тўғри чиқа олмайди. Натижада, мамлакатдаги йўловчи ташиш ҳажмининг қарийб 89 фоизи автомобиль йўлларига тўғри келади.

Шу боис йўл инфратузилмасини **9-БРМга: «Саноатлаштириш, инновациялар ва инфратузилма»** ҳамоҳанг равишда ривожлантириш - иқтисодий фаолиятни ривожлантиришга қаратилган давлат сиёсатининг асосий мақсади ҳисобланади. Транспорт тармоғининг мазкур турини ривожлантириш иқтисодий ўсиш суръатини жадаллаштириб, мавжуд экспорт салоҳиятини кенгайтиради.

**13-расм: Йўллар узунлигининг нисбати, таъмирлаш турлари кесимида****14-расм: Лойиҳа доирасида молиялаштириш улуши, таъмирлаш турлари кесимида**

| Лойиҳа тури                  | Улуши | Йўллар узунлиги, км |
|------------------------------|-------|---------------------|
| Қуриш ва реконструкция қилиш | 2%    | 95,8                |
| Капитал таъмир               | 3%    | 100                 |
| Жорий таъмир                 | 95%   | 3 463,9             |

| Лойиҳа тури                  | Улуши | Сумма, миллиард сўм |
|------------------------------|-------|---------------------|
| Қуриш ва реконструкция қилиш | 29%   | 288                 |
| Капитал таъмир               | 9%    | 90                  |
| Жорий таъмир                 | 62%   | 618                 |

Сўнгги бир неча йил давомида инфратузилмавий лойиҳалар доирасида асосий эътибор магистрал йўлларни қуришга қаратилди. Янги йўллар қуриш ҳамда мавжуд йўлларни таъмирлаш учун янада кўпроқ маблағлар ажратилмоқда. Сўнгги бир неча йил мобайнида йўл қурилиши ва таъмирлаш ишлари ҳажми 3 баробарга ошди.

Ўзбекистон Марказий Осиёнинг марказида жойлашган бўлиб, йўл инфратузилмасига инвестиция киритиш унинг минтақавий ва глобал миқёсда юк ташийдиган трансмиллий корпорациялар учун йирик минтақалараро транспорт хабиға айланишида муҳим аҳамиятга эга.

### Таъсир

Ўзбекистон урбанизация жараёнлари жадал кетаётган мамлакат бўлиб, ҳозирги кунда аҳолининг ярмидан кўпи шаҳарларда истиқомат қилади. Шу боис мавжуд миллий йўл инфратузилмасини ривожлантириш иқтисодий ўсишни қўллаб-қувватлашда биринчи даражали аҳамиятга эга. 2020 йил ноябрь ойида чиқарилган облигациялардан олинган тушумларнинг деярли ярми йўл қурилиши ва таъмирлашга йўналтирилди.

Облигациялардан олинган тушумларнинг автомобиль йўллари учун ажратилган қисмидан 62 фоизи мавжуд йўл инфратузилмасини жорий таъмирлашга йўналтирилиб, шундан 14 фоизга яқини Тошкент вилояти ҳиссасига тўғри келди.

Автомобиль йўллари учун ажратилган маблағларнинг 29 фоизи инфратузилмани қуриш ва реконструкция қилишга йўналтирилиб, шундан 43 фоизи Қорақалпоғистон Республикасига ҳиссасига тўғри келди.

Маблағларнинг қолган 9 фоизи йўлларни капитал таъмирлашга сарфланди. Мазкур маблағларнинг учдан бир қисми Тошкент вилоятига йўналтирилиб, бу эса, ўз навбатида, жадал суръатдаги урбанизациянинг мавжуд инфратузилмага нисбатан бўлган босимини ҳамда мавжуд тузилмаларни модернизация қилиш ва мустаҳкамлаш зарурлигини намоён этади.

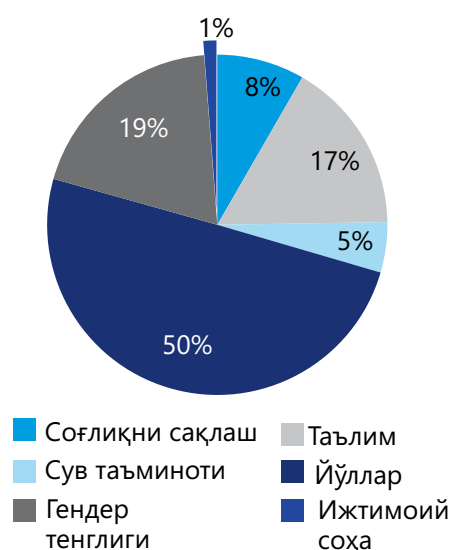
## 4. ТАЪСИР КЎЛАМИ ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ

### 4.1 ҚИСҚАЧА УМУМИЙ МАЪЛУМОТ

Таъсир кўлами тўғрисидаги ҳисоботда инвестицияларнинг мезонларга мос келадиган харажатлар бўйича тақсимланиши келтирилиб, БРМ билан боғлиқ макро даражадаги натижалар акс этади. Кейинги саҳифаларда тўпланган, таҳлил қилинган ва ўқувчи эътиборига ҳавола этилган маълумотлар тўғридан-тўғри тегишли вазирликлардан Молия вазирлигининг ҳудудий вакиллари билан ҳамкорликда олинган. Мазкур ҳисоботни ишлаб чиқишда Молия вазирлигига БМТТД ҳамда унинг миллий ва халқаро маслаҳатчилари техник кўмак кўрсатди.

Маълумотлар аввалдан ишлаб чиқилган сўровнома асосида тўпланган бўлиб, у маълумот тўплаш жараёнининг самарали бўлиши ва тўпланган маълумотларнинг юқори сифатини таъминлаш мақсадида, доимий равишда такомиллаштириб борилади. Бозор иштирокчиларининг фикр-мулоҳазаларига асосланган ҳолда ва инвесторлар учун шаффофликнинг энг юқори стандартларига жавоб берадиган таъсир кўлами тўғрисидаги кейинги ҳисоботлар сифатини яхшилаш мақсадида, Молия вазирлиги ўз зиммасига зарур воситаларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш мажбуриятини олади.

**16-расм: Облигациялардан олинган тушумларнинг инвестиция йўналишлари бўйича тақсимланиш нисбати**



### 4.2 БРМЛАР КЕСИМИДА ЭРИШИЛГАН НАТИЖАЛАР

Қуйидаги жадвал ва диаграммада облигациялардан олинган тушумларнинг турли БРМ ва йўналишлар кесимида тақсимланиши тўғрисидаги умумий маълумот тақдим этилган.

**14-жадвал: Облигациялардан олинган тушумларнинг турли БРМлар бўйича тақсимланиши**

| БРМ тоифаси                                   | Ажратилган маблағлар (миллион сўм) | БРМ вазифаси                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3-БРМ: "Саломатлик ва фаровонликни таъминлаш" | 166,612                            | 3.1. 2030 йилга бориб, оналар ўлимининг глобал нисбатини ҳар 100 000 тирик туғилган чақалоққа 70 тагача камайтириш                                                                                                                                                                                                                      |
|                                               |                                    | 3.2. 2030 йилга бориб, янги туғилган чақалоқлар ва 5 ёшгача бўлган болаларнинг олдини олиш мумкин бўлган ўлим ҳолатларига барҳам бериш, бунда барча мамлакатлар неонатал ўлимни ҳар 1000 тирик туғилган чақалоққа 12 тагача, 5 ёшгача бўлган болалар ўлимини эса ҳар 1000 тирик туғилган чақалоққа 25 тагача камайтиришни мақсад қилган |
|                                               |                                    | 3.3. 2030 йилга бориб, ОИТС, сил, безгак ва эътибордан четда қолган тропик касалликлар эпидемиясига барҳам бериш, гепатит, сув орқали юқадиган касалликлар ва бошқа юқумли касалликларга қарши курашиш                                                                                                                                  |
|                                               |                                    | 3.4. 2030 йилга бориб, профилактика ва даволаш йўли билан юқумли бўлмаган касалликлар натижасидаги эрта ўлим ҳолатларини учдан бир қисмга камайтириш ҳамда руҳий саломатлик ва фаровонликни мустаҳкамлаш                                                                                                                                |
|                                               |                                    | 3.5. Психофаол моддалар, шу жумладан, гиёҳванд моддаларни истеъмол қилиш ва спиртли ичимликларни зарарли миқдорларда истеъмол қилишнинг олдини олиш ва даволашни кучайтириш                                                                                                                                                             |
|                                               |                                    | 3.6. 2020 йилга бориб, йўл-транспорт ҳодисалари натижасида дунё миқёсидаги ўлим ва жароҳатлар сонини икки баробарга камайтириш                                                                                                                                                                                                          |

| БРМ тоифаси                                                 | Ажратилган маблағлар (миллион сўм) | БРМ вазифаси                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                             |                                    | 3.8. Барча аҳолини тиббиёт хизматлари билан қамраб олишга эришиш, шу жумладан, молиявий хатарлардан ҳимоя қилиш, юқори сифатли асосий тиббий хизматлардан фойдаланиш имконияти ва барча учун хавфсиз, самарали, сифатли ва арзон асосий дори воситалари ва вакциналардан фойдаланиш имкониятини таъминлаш                                            |
|                                                             |                                    | 3.d. Барча давлатларнинг, хусусан, ривожланаётган мамлакатларнинг миллий ва глобал миқёсдаги саломатлик учун хавфлар тўғрисида эрта огоҳлантириш, уларнинг хавфини камайтириш ва уларни бошқариш борасидаги салоҳиятини кучайтириш                                                                                                                   |
| 4-БРМ: "Сифатли таълим тизимини яратиш"                     | 328,290                            | 4.1. 2030 йилга бориб, барча қиз ва ўғил болалар бепул, ўқиш имконияти тенг ва сифатли бошланғич ҳамда ўрта таълимга эга бўлишини таъминлаш. Бу, ўз навбатида, талабларга мос бўлган ва самарали таълим натижаларига эришиш имконини беради                                                                                                          |
|                                                             |                                    | 4.5. 2030 йилга бориб, таълим соҳасидаги гендер тенгсизликка барҳам бериш ва аҳолининг эҳтиёжманд қатламлари, шу жумладан, ногиронлиги бўлган шахслар, туб аҳоли ва ижтимоий ҳимояга муҳтож болалар учун таълим ва касб-ҳунар таълимнинг барча даражаларидан тенг фойдаланиш имкониятини таъминлаш                                                   |
|                                                             |                                    | 4.a. Болалар ва ногиронлиги бўлган шахслар манфаатлари ҳамда гендер жиҳатлари ҳисобга олинадиган ва барча учун хавфсиз, зўравонлик ҳолатлари бўлмайдиган, инклюзив ва самарали таълим муҳитини таъминловчи таълим муассасаларини қуриш ва модернизация қилиш                                                                                         |
|                                                             |                                    | 4.c. 2030 йилга бориб, малакали ўқитувчилар билан таъминланганлик даражасини сезиларли даражада ошириш, шу жумладан ривожланаётган мамлакатларда, айниқса, ривожланиш даражаси энг паст бўлган мамлакатлар ва ривожланаётган кичик орол давлатлардаги ўқитувчиларнинг малакасини ошириш бўйича халқаро ҳамкорликни йўлга қўйиш орқали                |
|                                                             |                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 5-БРМ: "Гендер тенглигини таъминлаш"                        | 388,182                            | 5.1. Дунё бўйлаб аёл ва қизларга нисбатан камситишнинг барча шакллариغا барҳам бериш                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|                                                             |                                    | 5.5. Сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ҳаётда қарор қабул қилишнинг барча даражаларида аёллар тўлиқ ва самарали иштирок этиши ҳамда етакчилик қилиши учун тенг имкониятларни таъминлаш                                                                                                                                                                   |
|                                                             |                                    | 5.a. Миллий қонунчилик асосида аёлларга иқтисодий ресурслардан фойдаланиш бўйича тенг ҳуқуқлар бериш, шунингдек, ер ва бошқа мулк шакллариغا эгалик қилиш, уларни назорат қилиш, молиявий хизматлар, мерос ва табиий ресурслардан фойдаланиш имкониятини тақдим этишга қаратилган ислохотларни амалга ошириш                                         |
|                                                             |                                    | 5.b. Аёлларнинг ҳуқуқ ва имкониятларини кенгайтиришга хизмат қиладиган технологиялар, хусусан, ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланишни кенгайтириш                                                                                                                                                                                       |
|                                                             |                                    | 5.c. Гендер тенглигини тарғиб қилиш ҳамда барча даражаларда аёл ва қизларнинг ҳуқуқ ва имкониятларини кенгайтириш учун ҳар томонлама асосланган сиёсий қарор ва қонун ҳужжатларини қабул қилиш ва мустаҳкамлаш                                                                                                                                       |
| 6-БРМ: "Тоza сув ва канализация хизматлари билан таъминлаш" | 95,620                             | 6.1. 2030 йилга бориб, барча учун хавфсиз ва арзон ичимлик сувидан умумий ва тенг асосда фойдаланиш имкониятини таъминлаш                                                                                                                                                                                                                            |
|                                                             |                                    | 6.2. 2030 йилга бориб, санитария ва гигиена хизматларидан барча одамлар етарли даражада ва тенг фойдаланиш имкониятини таъминлаш, аёл ва қизлар ҳамда аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламлари эҳтиёжларига алоҳида эътибор берган ҳолда, очиқ дефекация ҳолатларига барҳам бериш                                                                |
|                                                             |                                    | 6.3. 2030 йилга бориб, ифлослантиришни камайтириш, зарарли кимёвий моддалар ва материаллар ташлаб юборилишига барҳам бериш ва ташланмалар ҳажмини минималлаштириш, тоzаланмайдиган оқова сувлар улушини икки баравар камайтириш ҳамда глобал миқёсда қайта ишлаш ва хавфсиз қайта фойдаланишни сезиларли даражада ошириш орқали сув сифатини яхшилаш |
|                                                             |                                    | 6.4. 2030 йилга бориб, барча секторларда сувдан фойдаланиш самарадорлигини сезиларли даражада ошириш ҳамда сув танқислигини бартараф этиш ва сув танқислигидан азият чекаётган одамлар сонини сезиларли даражада камайтириш учун тоza сувни табиатга зарар етмайдиган тарзда чиқариб олиш ва етказиб беришни таъминлаш                               |

| БРМ тоифаси                       | Ажратилган маблағлар (миллион сўм) | БРМ вазифаси                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   |                                    | <p>6.5. 2030 йилга бориб, сув ресурсларини барча даражаларда, шу жумладан, зарур ҳолларда, трансчегаравий ҳамкорлик орқали комплекс бошқаришни жорий этиш</p> <p>6.6. 2020 йилга бориб, сув билан боғлиқ экотизимларни, жумладан тоғ, ўрмон, ботқоқликлар, дарё, сувли қатлам ва қўлларни ҳимоя қилиш ва тиклаш</p> <p>6.a. 2030 йилга бориб сув таъминоти ва санитария билан боғлиқ, шу жумладан, сув тўплаш, тузсизлантириш, сувдан фойдаланиш самарадорлиги, оқова сувларни тозалаш, қайта ишлаш ва қайта фойдаланиш технологиялари бўйича тадбир ва дастурларда халқаро ҳамкорликни ва ривожланаётган мамлакатлар салоҳиятини оширишни қўллаб-қувватлашни кенгайтириш</p> <p>6.b. Сув таъминоти ва канализация хизматлари бошқарувини яхшилашда маҳаллий аҳоли вакилларининг иштирокини қўллаб-қувватлаш ва кучайтириш</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 10-БРМ: "Тенгсизликни камайтириш" | 24,780                             | <p>8.1. Миллий шароитларнинг ўзига хос хусусиятларини инобатга олган ҳолда, аҳоли жон бошига тўғри келадиган иқтисодий ўсиш даражасини, хусусан, ривожланиш даражаси энг паст бўлган мамлакатларда ялпи ички маҳсулотнинг йилига камида 7 фоизга ўсишини таъминлаш</p> <p>8.2. Диверсификациялаш, технологик янгилаш ва инновациялар, шу жумладан, юқори қўшилган қиймат ва кўп меҳнат талаб қиладиган тармоқларга эътибор қаратиш орқали иқтисодий самарадорликнинг юқори даражасига эришиш</p> <p>8.3. Ишлаб чиқариш фаолияти, муносиб иш ўринларини яратиш, тадбиркорлик, ижодкорлик ва инновацияларни қўллаб-қувватлашга қаратилган ривожланиш сиёсатини илгари суриш ҳамда микро, кичик ва ўрта корхоналарни шакллантириш ва ривожлантиришни, шу жумладан, молиявий хизматлардан фойдаланиш имкониятларини яратиш орқали рағбатлантириш</p> <p>8.4. 2030 йилга бориб, глобал миқёсдаги ресурслар истеъмоли ва ишлаб чиқариш самарадорлигини босқичма-босқич ошириш ва ривожланган мамлакатлар етакчилиги асосида Барқарор истеъмол ва ишлаб чиқариш бўйича 10 йиллик Дастурлар тўпламига мувофиқ, иқтисодий ўсиш атроф-муҳит деградациясига сабаб бўлмаслигига интилиш</p> <p>8.5. 2030 йилга бориб, барча аёл ва эркаклар, шу жумладан ёшлар ва ногиронлиги бўлган шахслар учун тўлиқ ва самарадор бандлик ва муносиб иш ўринлари ҳамда бир хил иш учун тенг ҳақ тўланишига эришиш</p> |
| 9-БРМ: "Инфратузилма"             | 996,516                            | <p>9.1. Иқтисодий ривожланиш ва инсон фаровонлигини қўллаб-қувватлаш мақсадида сифатли, ишончли, барқарор ва чидамли инфратузилма, шу жумладан, минтақавий ва трансчегаравий инфратузилмани ривожлантириш ва ундан барча арзон нархларда ва тенг фойдаланиш имконияти яратилишига алоҳида эътибор қаратиш</p> <p>9.2. Инклюзив ва барқарор саноатлаштиришни илгари суриш, 2030 йилга бориб, миллий шароитлардан келиб чиққан ҳолда, саноатнинг бандлик ва ялпи ички маҳсулотдаги улушини сезиларли даражада ошириш ва ривожланиш даражаси энг паст бўлган мамлакатларда унинг улушини икки баравар кўпайтириш</p> <p>9.4. 2030 йилга бориб, инфратузилмани модернизация қилиш ва саноатни қайта жиҳозлаш, ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш ҳамда тоза ва экологик хавфсиз технологиялар ва саноат жараёнларини кенгроқ жорий этиш. Бунда барча мамлакатлар ўз имкониятларидан келиб чиққан ҳолда тегишли чора-тадбирларни амалга ошириши назарда тутилади</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

### 3-БРМ: СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИ ТАЪМИНЛАШ ВА БАРЧА ЁШДАГИ КИШИЛАРНИНГ ФАРОВОНЛИГИГА КЎМАКЛАШИ

#### Қисқача маълумот

|                                             |                                               |                                                                       |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| Мезонларга мос келадиган лойиҳалар сони: 16 | Ажратилган маблағ миқдори: 166,6 миллиард сўм | Таъсир: 2 303 та стационар ва 500 та амбулатор ётоқ ўринлари яратилди |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|

#### ЛОЙИҲА ДАРАЖАСИДАГИ ЯКУНИЙ НАТИЖАЛАР

| Ресурслардан фойдаланиш                                                                          | Ажратилган маблағлар                                                            | Қамраб олинган аҳоли гуруҳи ва якуний натижалар                                                                     | БРМ вазифа-лари   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| Андижонда болалар касалхонаси                                                                    | 10,9 млрд.сўм, шу жумладан, тиббий асбоб-ускуналар учун 344,2 млн.сўм сарфланди | 200 та стационар ётоқ ўринга эга бўлган касалхона қурилиб, 6 турдаги замонавий тиббий асбоб-ускуналар харид қилинди | 3.2               |
| Андижонда юқумли касалликлар шифохонаси                                                          | Қурилиш ишлари учун 7,7 млрд. сўм сарфланди                                     | 200 та амбулатор ётоқ ўрин яратилди                                                                                 | 3.3               |
| Қорақалпоғистон Республикаси ва Самарқандда туғруқхона ва перина-тал марказлар                   | Қурилиш ва реконструкция ишлари учун 23,2 млрд. сўм сарфланди                   | 240 та стационар ётоқ ўрин яратилди                                                                                 | 3.1<br>3.2<br>3.4 |
| Қашқадарё, Сирдарё, Наманган, Фарғона, Тошкент ва Хоразм вилоятларида кўп тармоқли касалхона-лар | Олтита вилоятда қурилиш ва реконструкция ишлари учун 97,8 млрд. сўм сарфланди   | 1 413 та стационар ва 300 та амбулатор ётоқ ўрин яратилди                                                           | 3.8<br>3.1        |
| Сурхондарёда нарко-логия диспансери                                                              | Реконструкция ишлари учун 8,8 млрд. сўм сарфланди                               | 100 та қўшимча стационар ўрин яратилиб, диспансер таъмирдан чиқарилди                                               | 3.5               |
| Шошилич тиббий ёрдам маркази                                                                     | Реконструкция ишлари учун 18,2 млрд. сўм сарфланди                              | 350 та стационар ўрин яратилиб, шифохона таъмирдан чиқарилди                                                        | 3.6               |

#### 4-БРМ: УМУМҚАМРОВЛИ ВА АДОЛАТЛИ СИФАТЛИ ТАЪЛИМНИ ТАЪМИНЛАШ ҲАМДА БАРЧАГА БУТУН УМРИ ДАВОМИДА ТАЪЛИМ ОЛИШ ИМКОНИАТИНИ РАЎБАТЛАНТИРИШ

##### Қисқача маълумот

|                                             |                                               |                                                                                     |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| Мезонларга мос келадиган лойиҳалар сони: 42 | Ажратилган маблағ миқдори: 328,3 миллиард сўм | Таъсир: 18 506 нафар ўқувчи; 1 878 нафар ўқитувчи; 558 нафар педагог бўлмаган ходим |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|

##### Лойиҳа даражасидаги якуний натижалар

| Ресурслардан фойдаланиш                | Ажратилган маблағлар                              | Қамраб олинган аҳоли гуруҳи ва якуний натижалар                                                                                                                                      | БРМ вазифалари                    |
|----------------------------------------|---------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|
| Қишлоқ жойлардаги қурилиш ишлари       | Қурилиш ишлари учун 157,5 млрд.сўм сарфланди      | 7 166 нафар ўқувчи барча қулайликларга эга бўлган қишлоқ мактабларида таълим олиш имкониятига эга бўлди, 608 нафар ўқитувчи ва 210 нафар педагог бўлмаган ходим иш билан таъминланди | 4.1.1<br>4.5.2.<br>4.a.1<br>4.c.1 |
| Шаҳарлардаги қурилиш ишлари            | Қурилиш ишлари учун 71,6 млрд.сўм сарфланди       | 3 608 нафар ўқувчи барча қулайликларга эга бўлган шаҳар мактабларида таълим олиш имкониятига эга бўлди, 308 нафар ўқитувчи ва 62 нафар педагог бўлмаган ходим иш билан таъминланди   | 4.1.1<br>4.5.2.<br>4.a.1<br>4.c.1 |
| Қишлоқ жойлардаги реконструкция ишлари | Реконструкция ишлари учун 78,1 млрд.сўм сарфланди | 6 562 нафар ўқувчи барча қулайликларга эга бўлган қишлоқ мактабларида таълим олиш имкониятига эга бўлди, 823 нафар ўқитувчи ва 252 нафар педагог бўлмаган ходим иш билан таъминланди | 4.1.1<br>4.5.2.<br>4.a.1<br>4.c.1 |
| Шаҳарлардаги реконструкция ишлари      | Реконструкция ишлари учун 21,1 млрд.сўм сарфланди | 1 170 нафар ўқувчи барча қулайликларга эга бўлган шаҳар мактабларида таълим олиш имкониятига эга бўлди, 139 нафар ўқитувчи ва 34 нафар педагог бўлмаган ходим иш билан таъминланди   | 4.1.1<br>4.5.2.<br>4.a.1<br>4.c.1 |

## 6-БРМ: БАРЧА УЧУН СУВ РЕСУРСЛАРИ ВА САНИТАРИЯНИНГ МАВЖУДЛИГИ ҲАМДА УЛАРДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШНИ ТАЪМИНЛАШ

### Қисқача маълумот

|                                             |                                              |                                                                                                                                                                        |
|---------------------------------------------|----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Мезонларга мос келадиган лойиҳалар сони: 31 | Ажратилган маблағ миқдори: 95,6 миллиард сўм | Таъсир: 501,7 км сув қувурларини реконструкция қилиш ва қуриш натижасида 126 756 киши янги ва таъмирланган ичимлик суви иншоотларидан фойдаланиш имкониятига эга бўлди |
|---------------------------------------------|----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### Лойиҳа даражасидаги якуний натижалар

| Ресурслардан фойдаланиш                                               | Ажратилган маблағлар                                                                  | Қамраб олинган аҳоли гуруҳи ва якуний натижалар                                                                                                            | БРМ вазифалари                                |
|-----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| Ичимлик суви таъминоти ва канализация қувурлари қурилди               | Янги ичимлик суви қувурлари қуриш учун 44,4 млрд.сўм сарфланди                        | 1) 63 083 нафар аҳоли тоза ичимлик суви таъминотига эга бўлди<br>2) Жами 254,5 км янги сув қувурлари ётқизилди                                             | 6.1<br>6.2<br>6.3<br>6.4<br>6.5<br>6.6<br>6.7 |
| Ичимлик суви таъминоти ва канализация қувурлари реконструкция қилинди | Мавжуд сув иншоотлари ва қувурларини реконструкция қилиш учун 51,2 млрд.сўм сарфланди | 1) 63 673 нафар аҳоли учун сув таъминоти яхшиланди<br>2) Жами 280,2 км қувурлар реконструкция қилинди, шундан 22,9 кмда реконструкция ишлари давом этмоқда | 6.1<br>6.2<br>6.3<br>6.4<br>6.5<br>6.6<br>6.7 |

[1] Бу ерда ва бундан кейинги ўринларда "ўқувчилар" деганда 7-18 ёшдаги ўқувчилар тушунилади.

[2] Бу ерда ва бундан кейинги ўринларда "қулайликлар" деганда сув ва электр энергияси таъминоти, компьютерлар, интернет, мослаштирилган инфратузилма ва материаллар, гигиена воситалари ва қўл ювиш шароитлари тушунилади.

## 9-БРМ: БАРҚАРОР ИНФРАТУЗИЛМАНИ ЯРАТИШ, УМУМҚАМРОВЛИ ВА БАРҚАРОР САНОАТЛАШУВ ВА ИННОВАЦИЯЛАРГА КЎМАКЛАШИШ

### Қисқача маълумот

|                                                |                                               |                                                                                                                                    |
|------------------------------------------------|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Мезонларга мос келадиган лойиҳалар сони: 1,028 | Ажратилган маблағ миқдори: 996,5 миллиард сўм | Таъсир: 96 км йўл қурилди ва реконструкция қилинди; 100 км йўл капитал таъмирдан чиқарилди; 3 464 км йўл жорий таъмирдан чиқарилди |
|------------------------------------------------|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### Лойиҳа даражасидаги якуний натижалар

| Ресурслардан фойдаланиш                                                                                             | Ажратилган маблағлар                                                      | Қамраб олинган аҳоли гуруҳи ва якуний натижалар                                                                                        | БРМ вазифалари          |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| Халқаро аҳамиятга молик автомобиль йўллари, давлат ва маҳаллий аҳамиятга молик йўллари қуриш ва реконструкция қилиш | Йўллари қуриш ва реконструкция қилиш ишлар учун 287,7 млрд. сўм сарфланди | 33 км халқаро аҳамиятга молик, 38 км давлат аҳамиятига молик ва 25 км маҳаллий аҳамиятга молик йўллар қурилди ва реконструкция қилинди | 9.1.1<br>9.1.2<br>9.4.1 |
| Халқаро аҳамиятга молик автомобиль йўллари, давлат ва маҳаллий аҳамиятга молик йўллари капитал таъмирдан чиқариш    | Йўллари капитал таъмирдан чиқариш учун 90,4 млрд.сўм сарфланди            | 2 км халқаро аҳамиятга молик, 47 км давлат аҳамиятига молик ва 51 км маҳаллий аҳамиятга молик йўллар капитал таъмирдан чиқарилди       | 9.1.1<br>9.1.2<br>9.4.1 |
| Халқаро аҳамиятга молик автомобиль йўллари, давлат ва маҳаллий аҳамиятга молик йўллари жорий таъмирдан чиқариш      | Йўллари жорий таъмирдан чиқариш учун 618,4 млрд.сўм сарфланди             | 800 км халқаро аҳамиятга молик, 1204 км давлат аҳамиятига молик ва 1459 км маҳаллий аҳамиятга молик йўллар жорий таъмирдан чиқарилди   | 9.1.1<br>9.1.2<br>9.4.1 |

## 5-БРМ: ГЕНДЕР ТЕНГЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ ВА БАРЧА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ҲУҚУҚ ВА ИМКОНИЯТЛАРИНИ КЕНГАЙТИРИШ

### Қисқача маълумот

|                                            |                                               |                                                                                                                                                                                 |
|--------------------------------------------|-----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Мезонларга мос келадиган лойиҳалар сони: 3 | Ажратилган маблағ миқдори: 388,2 миллиард сўм | 4446 донa реабилитация ускуналари харид қилинди; 404 нафар аёл учун жарроҳлик операцияси харажатлари қоплаб берилди; 531 та оилага уй-жой учун дастлабки тўловлар тўлаб берилди |
|--------------------------------------------|-----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### Лойиҳа даражасидаги якуний натижалар

| Ресурслардан фойдаланиш                                                                                        | Ажратилган маблағлар | Қамраб олинган аҳоли гуруҳи ва якуний натижалар                                                                                                       | БРМ вазифалари          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| Оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган аёллар ва оилалари, шунингдек ногиронлиги бўлган аёлларни қўллаб-қувватлаш | 13,5 млрд.сўм        | 4446 нафар аёлга реабилитация ускуналарини сотиб олиш учун молиявий ёрдам кўрсатилди, 404 нафар аёлга жарроҳлик операцияси харажатлари қоплаб берилди | 5.4.1<br>1.а.1<br>1.а.3 |
| Оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган аёллар учун уй-жой сотиб олишда дастлабки тўловларни қоплаб бериш          | 9,3 млрд.сўм         | 531 та оилага уй-жойнинг дастлабки тўловлари тўлаб берилди                                                                                            | 1.4.1<br>1.4.2          |
| Тадбиркор аёлларга ажратилган кредитлар                                                                        | 365,4 млрд. сўм      | 19570 нафар аёлга имтиёзли кредит берилди; натижада 19 814 та иш ўрни яратилди                                                                        | 5.4.1<br>5.5.2          |

## 10-БРМ: МАМЛАКАТ ИЧИДА ВА ВА МАМЛАКАТЛАР ЎРТАСИДА ТЕНГСИЗЛИКНИ УНИНГ БАРЧА КЎРИНИШЛАРИДА ҚИСҚАРТИРИШ

### Қисқача маълумот

|                                            |                                              |                                                               |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| Мезонларга мос келадиган лойиҳалар сони: 1 | Ажратилган маблағ миқдори: 24,8 миллиард сўм | Таъсир: 44 247 нафар фуқарога ишсизлик нафақаси тўлаб берилди |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|

### Лойиҳа даражасидаги якуний натижалар

| Ресурслардан фойдаланиш | Ажратилган маблағлар | Қамраб олинган аҳоли гуруҳи ва якуний натижалар                         | БРМ вазифалари                                         |
|-------------------------|----------------------|-------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| Ишсизлик нафақалари     | 24,8 млрд. сўм       | 14 вилоятда 44 247 нафар ишсиз фуқарога ишсизлик нафақаси тўлаб берилди | 1.2.2<br>1.3.1.2<br>1.a.1<br>1.a.3<br>10.1.1<br>10.2.1 |

## 4.3. БРМ МЕЗОНЛАРИГА МОС КЕЛАДИГАН ХАРАЖАТЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ – АМАЛИЙ МИСОЛЛАР

### 3-БРМ: СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИ ТАЪМИНЛАШ ВА БАРЧА ЁШДАГИ КИШИЛАРНИНГ ФАРОВОНЛИГИГА КЎМАКЛАШИШ

#### Амалий мисол: Андижон вилоят болалар кўп тармоқли тиббиёт маркази

Болалар тиббиёт маркази Андижон шаҳрида, Ўзбекистоннинг энг шарқий чегарасида, Қирғизистон Республикаси билан чегарага яқин жойда жойлашган. Шаҳарнинг ўзида уч миллиондан зиёд одам истиқомат қилиб, Андижон вилоятининг иқтисодий ва маданий маркази ҳисобланади.



2020 йил ноябрь ойидаги облигацияларни жойлаштиришдан олинган тушумлар ҳисобидан 10 872,8 миллион сўм 200 нафар беморга мўлжалланган болалар тиббиёт мажмуаси қурилишига йўналтирилиб, у, асосан, болалар кардиожарроҳлиги мақсадларида фойдаланилади. Марказнинг қурилиши якунланиб, у замонавий жиҳозлар билан тўлиқ таъминланди.

Тиббиёт марказида болаларга шошилиш тиббий ёрдам кўрсатилиб, хавф гуруҳидаги аҳоли вакиллари янги имконият ва хизматлар тақдим этилади.

### **Амалий мисол: Республика шошилиш тиббий ёрдам илмий марказининг Наманган вилоят филиали**

Мазкур лойиҳа доирасида Республика шошилиш тиббий ёрдам илмий марказининг мавжуд филиалини реконструкция қилиш назарда тутилган. Марказ Ўзбекистондаги аҳоли сони бўйича иккинчи ўринда турадиган Наманган шаҳрининг Гўзал тумани ҳудудида жойлашган.<sup>1</sup>

Наманган вилоятида қарийб уч миллион нафар одам истиқомат қилиб, реконструкция лойиҳаси натижасида илмий марказ онкологик ва кўз касалликларига дучор бўлган беморлар, шунингдек, сифатли тиббий хизматга муҳтож ҳомиладор аёллар ва ёш оналар учун минтақавий марказга айланди.

Уч юз эллик нафар беморга мўлжалланган мазкур реконструкция лойиҳаси, қисман, 2020 йил ноябрь ойида чиқарилган облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан 18 206 миллион сўм миқдоридаги молиялаштириш орқали амалга оширилди.

Лойиҳани амалга ошириш натижасида, беморлар учун жой ва шароит борасидаги чекловлар ҳал этилиб, шу билан бирга, юқори сифатли тиббиёт хизматлари, хусусан, болалар кардиожарроҳлигига ихтисослашган хизматлар тақдим этиш имконияти яратилади.

Юқоридаги иккала амалий мисол ҳам **3-БРМ: “Саломатлик ва фаровонликни таъминлаш”** доирасидаги вазифаларни бажаришга қаратилган бўлса-да, **9-БРМ: “Саноатлаштириш, инновациялар, инфратузилма”** вазифаларига ҳам ҳисса қўшади. Ҳар икки объект Ўзбекистоннинг энг шарқий минтақаларида жойлашган бўлиб, ушбу ҳудудларнинг инфратузилмасини ривожлантиришга сезиларли даражада ҳисса қўшади.



<sup>1</sup> <https://worldpopulationreview.com/countries/cities/uzbekistan>.

#### 4-БРМ: “УМУМҚАМРОВЛИ ВА АДОЛАТЛИ СИФАТЛИ ТАЪЛИМНИ ТАЪМИНЛАШ ҲАМДА БАРЧАГА БУТУН УМРИ ДАВОМИДА ТАЪЛИМ ОЛИШ ИМКОНИАТИНИ РАЎБАТЛАНТИРИШ”

##### Амалий мисол: Зоминдаги физика-математика фанларига ихтисослашган мактаб

Ўзбекистоннинг Жиззах вилоятида, пойтахт Тошкентдан 200 км жануби-ғарбда жойлашган ва машҳур «Ипак йўли»нинг муҳим чорраҳаси сифатида танилган Зомин 30 000 нафардан камроқ аҳолиси бўлган шаҳар типдаги посёлкадир.

Мазкур лойиҳани амалга ошириш учун 2020 йил ноябрь ойидаги облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан 33 250 миллион сўм ажратилди. Зомин мактаби физика, математика ва ахборот технологияларига ихтисослашган. «Мустақиллик» маҳалласида жойлашган мазкур янги мактаб 220 нафар ўқувчига мўлжалланган бўлиб, ётоқхона, кутубхона, ошхона ва спорт зали каби барча қулайликларга эга бўлади.

#### 5-БРМ: “ГЕНДЕР ТЕНГЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ”

##### Амалий мисол: Аёллар, ногирон аъзоси бўлган oilалар ва оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолганларни қўллаб-қувватлаш

Мазкур миллий лойиҳа **5-БРМ: “Гендер тенглигини таъминлаш”** доирасида белгиланган асосий мақсадларни **БРМнинг 10.2-вазифаси** билан боғлашга қаратилган бўлиб, умумқамровликни таъминлашга қўмаклашиш ҳамда аёллар ва ижтимоий ҳимояга муҳтож oilалар, хусусан, ногиронлиги бўлган шахсларга реабилитация ускуналарини харид қилиш учун молиявий ёрдам ажратиш орқали турмуш шароитларини яхшилашга қаратилган. Лойиҳа доирасида ажратилган маблағларнинг умумий ҳажми 13,5 миллиард сўмни ташкил этди.

Лойиҳа кўмагида 4446 нафар хотин-қизга 4,558 миллиард сўмлик реабилитация ускуналари харид қилишда ёрдам берилди. Хусусан, ногиронлиги бўлган шахслар ҳақида гап кетганда, 400 нафардан зиёд ногиронлиги бўлган хотин-қизларнинг 8,942 миллиард сўмлик жарроҳлик операцияси харажатлари қоплаб берилди.

##### Амалий мисол: Хусусий ва oilавий тадбиркорликни йўлга қўяётган аёлларга имтиёзли кредитлар тақдим этиш



Жами 365,382 миллион сўм миқдоридаги маблағ ажратилган мазкур лойиҳа доирасида аёлларга нафақат ўз бизнесини йўлга қўйиш учун, балки уларга тегишли билим ва кўникмаларни ўргатиш учун ҳам имтиёзли кредитлар ажратилди.

Лойиҳа доирасида 19 570 нафар аёл ўз бизнесини йўлга қўйиш учун имтиёзли кредит олди ва бунинг натижасида 19 814 та янги иш ўрни яратилди. Белгиланган мақсад - бандликни ошириш, камбағалликни қисқартириш ва, кенгроқ маънода, турмуш сифатини яхшилашдан иборат.

Оилавий тадбиркорликни ривожлантириш, ёшлар ва аёллар бандлигини таъминлашга қаратилган дастурлар доирасида сўнгги уч йилда 600 мингдан зиёд шахс ва тадбиркорлик субъектларига 15 триллион сўмдан зиёд имтиёзли кредитлар тақдим этилди.

2021 йил март ойида Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш давлат мақсадли жамғармаси қайта ташкил этилган бўлиб, унинг асосий фаолият йўналишлари қуйидагилардан иборат:

- Оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган аёллар, шу жумладан, ногиронлиги бўлган шахслар, ногиронлиги бўлган болаларни тарбиялаётган аёллар, кам таъминланган, тўлиқ бўлмаган оилалар бошлиқлари, уй-жой шароитини яхшилашга муҳтожлар учун уй-жойнинг дастлабки қийматини молиялаштириш;
- Хотин-қизларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, шу жумладан, уларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш, аёллар спортини ривожлантириш, хотин-қизларнинг меҳнат ва таълим шароитларини яхшилашга қаратилган тадбирларни молиялаштириш;
- Аёллар тадбиркорлигини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш мақсадида, тижорат банкларига ресурслар ажратиш;
- Хотин-қизларнинг меҳнат бозорида талаб юқори бўлган касблар бўйича билим ва кўникмаларни эгаллаши учун зарур шарт-шароитларни яратиш билан боғлиқ тадбирларни молиялаштиришга кўмаклашиш.

#### **Амалий мисол: Оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган аёлларга уй-жой сотиб олиш учун дастлабки тўловларнинг қоплаб берилиши**

Мазкур лойиҳа, хусусан, аёллар ва ижтимоий ғимояга муҳтож аҳоли қатламларининг уй-жойга бўлган эҳтиёжларини миллий миқёсда қондиришга қаратилган. Мақсад - хавф гуруҳида бўлганларнинг яшаш шароитларини яхшилаш.



Харажатларни қоплаб бериш ташаббуси мезонларга мос келадиган аёлларга - одатда оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган, турмуш ўртоғини йўқотган ёки маиший зўравонликдан жабр кўрган, ёлғиз она бўлган ёки шунга ўхшаш муаммони бошидан кечираётган аёлларга - уй-жой сотиб олишда дастлабки тўловлари қайтармаслик шарти билан тўлаб бериш орқали амалга оширилади.

2021 йил 26 ноябрь ҳолатига кўра, ушбу ташаббус доирасида 1373 нафар, шу жумладан, оғир ижтимоий вазиятда бўлган 531 нафар аёлга ёрдам кўрсатилди. Лойиҳа доирасидаги молиялаштиришнинг умумий ҳажми 9,3 млрд.сўмни ташкил этди.

#### **Амалий мисол: Самарқанд шаҳар туғруқхонаси**

Самарқанд шаҳрининг "Чумуқли" маҳалласида, тахминан, 200 нафар мижозга мўлжалланган туғруқхона қурилиши деярли якунланди (2021 йил ноябрь ойи ҳолатига кўра, 95 фоиз қуриб битказилган). Оналар саломатлиги **5-БРМ: "Гендер тенглигини таъминлаш"** доирасидаги муҳим тамойиллардан бири бўлиб, ушбу янги муассаса вилоятда тиббий хизматлар сифатини оширишга хизмат қилади.

Самарқанд туманида 350 мингдан зиёд одам истиқомат қилади. Мазкур лойиҳанинг амалга оширилиши мавжуд соғлиқни сақлаш инфратузилмасига нисбатан бўлган босимни юмшатиш ва мижозлар учун шароитларни яхшилашга ёрдам беради.

Лойиҳани амалга ошириш учун облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан жами 15,533 миллиард сўм маблағ сарфланди.

#### **6-БРМ: БАРЧА УЧУН СУВ РЕСУРСЛАРИ ВА САНИТАРИЯНИНГ МАВЖУДЛИГИ ҲАМДА УЛАРДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШНИ ТАЪМИНЛАШ**

##### **Амалий мисол: Жиззах вилояти Фориш туманидаги сув таъминоти иншооти**

Айдаркўл сунъий кўлидан жанубда жойлашган Жиззах вилоятида ичимлик сувидан хавфсиз фойдаланиш имкониятларини яхшилаш мақсадида, 22,9 км узунликдаги янги қувур бўйида тоза ичимлик суви таъминоти иншооти қурилди. Мазкур лойиҳа 2020 йил ноябрь ойида чиқарилган



облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан 12,567 миллиард сўм ажратиш орқали амалга оширилди.

#### **Амалий мисол: Наманган вилояти Иттифоқ туманидаги сув таъминоти иншооти**

Ўзбекистоннинг Наманган вилояти Қирғизистон Республикаси билан чегарада жойлашган бўлиб, Тошкент вилояти билан чегарадош.

Мазкур сув лойиҳаси учун Наманган вилоятидаги Иттифоқ тумани танлаб олинган бўлиб, унинг доирасида тоза ичимлик суви билан таъминлаш учун 27,8 километр узунликдаги қувур ётқизилди. Лойиҳанинг амалга оширилиши 2400 нафарга яқин аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш имконини берди. Лойиҳа учун 2020 йил ноябрь ойида чиарилган облигациялардан олинган тушумлар ҳисобидан жами 8,250 миллиард сўм ажратилган.

#### **8-БРМ: САМАРАЛИ БАНДЛИКНИ ОШИРИШ ҲАМДА ЭРКАКЛАР ВА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИ МУНОСИБ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ АСОСИДА БАРҚАРОР ВА УМУМҚАМРОВЛИ ИҚТИСОДИЙ ЎСИШГА КЎМАКЛАШИШ**

#### **Амалий мисол: Ишсизлик нафақалари миллий дастури**

Ҳукумат томонидан қабул қилинган янги ишсизлик нафақалари дастури ўрта ва узоқ истиқболда ишсизлик даражасини миллий миқёсда камайтиришда меҳнат органларини молиявий қўллаб-қувватлашга қаратилган.

Мазкур дастур доирасидаги вазифалар, шунингдек, ишсизларга хизмат кўрсатиш ва уларга иш топишда ёрдам бериш мақсадларига қаратилган.

Облигациялардан олинган тушумлар ишсизликни, жумладан, ёшлар ва ногиронлиги бўлган шахслар каби ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламлардаги ишсизлик даражасини камайтиришга қаратилган мазкур лойиҳа учун ажратилди. Ишсиз сифатида рўйхатга олинган 450 994 нафар фуқародан 44 247 нафарига (шу жумладан аёллар, ёшлар ва қишлоқ жойларда яшовчи аҳоли вакиллари) 24,780 миллиард сўм миқдорида ишсизлик нафақаси тўлаб берилди.



## 5. ИЛОВАЛАР

## 5.1 РИВОЖЛАНИШ ИНТЕНСИВЛИГИ ДАРАЖАСИНИ БАҲОЛАШ КЎРСАТКИЧЛАРИ РЕЙТИНГИ

Ўзбекистондаги таълим, соғлиқни сақлаш, сув таъминоти, инфратузилма секторлари ва ижтимоий ҳимоя дастурлари доирасида ривожланиш билан боғлиқ бўлган муаммолар кўламини баҳолаш мақсадида, JPM DFI томонидан Ўзбекистоннинг асосий ривожланиш соҳаларидаги қуйидаги статистик кўрсаткичлари Жаҳон банкидан қарз олиш мезонларига жавоб берадиган бошқа ривожланаётган мамлакатлар статистика маълумотлари билан таққосланди.

**4.а.1: Таълим соҳаси кўрсаткичи** – таълим соҳасига йўналтирилаётган жами давлат харажатлари (ЯИМга нисбатан фоиз ҳисобида)

**4.а.2: Соғлиқни сақлаш соҳаси кўрсаткичи** – соғлиқни сақлаш соҳасига йўналтирилаётган жорий харажатлар (ЯИМга нисбатан фоиз ҳисобида)

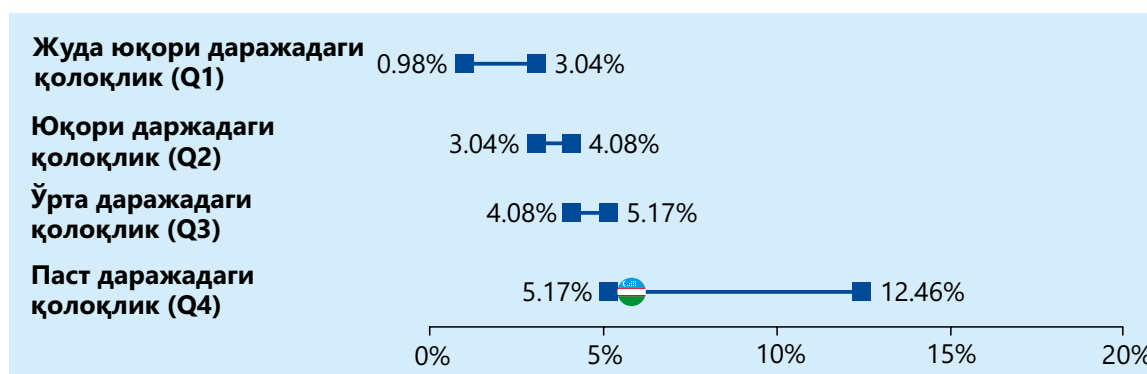
**4.а.3: Сув таъминоти сектори кўрсаткичи** – тоза ичимлик суви билан таъминланган қишлоқ аҳолиси (% қишлоқ аҳолиси)

**4.а.4: Инфратузилма сектори кўрсаткичи** – логистика самарадорлиги индекси: савдо ва транспорт инфратузилмасининг сифати (1=пастдан 5=юқоригача)

**4.а.5: Ижтимоий ҳимоя дастурлари кўрсаткичи** – ижтимоий ҳимоя дастурларининг етарлилиги (бенефициар уй ҳўжаликлари умумий фаровонлигининг фоизи ҳисобида)

Қуйидаги диаграммаларда юқоридаги ҳар бир кўрсаткич доирасидаги Ўзбекистонга доир статистика маълумотлари бошқа ривожланаётган мамлакатларга (яъни, Жаҳон банкидан қарз олиш мезонларига жавоб берадиган мамлакатлар) доир статистика маълумотлари тақсимои билан таққосланиши акс этган. Ҳар бир қатордаги устунлар тақсимоининг ҳар бир кватилидаги статистик маълумотлар оралиғини ифодалайди  белгиси билан ҳар бир кўрсаткичдаги Ўзбекистонга доир статистик маълумотлар белгиланган.

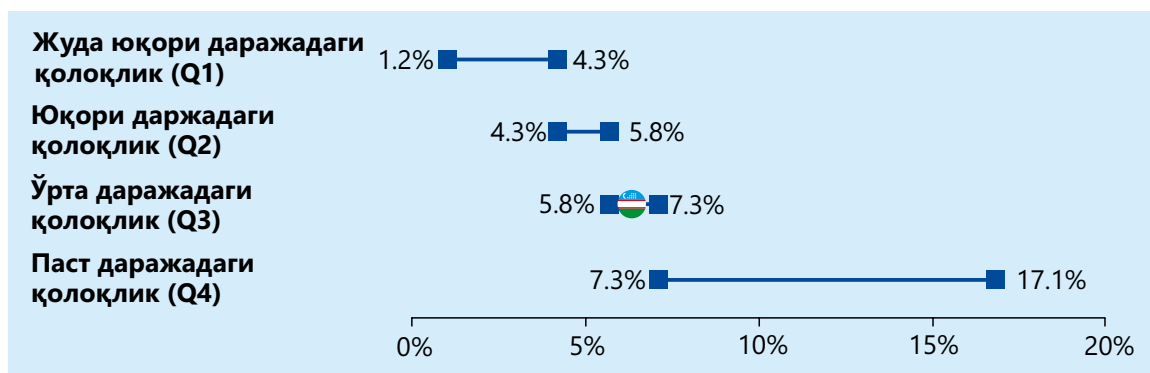
**4.а.1: Таълим соҳаси кўрсаткичи** – таълим соҳасига йўналтирилаётган жами давлат харажатлари (ЯИМга нисбатан фоиз ҳисобида)



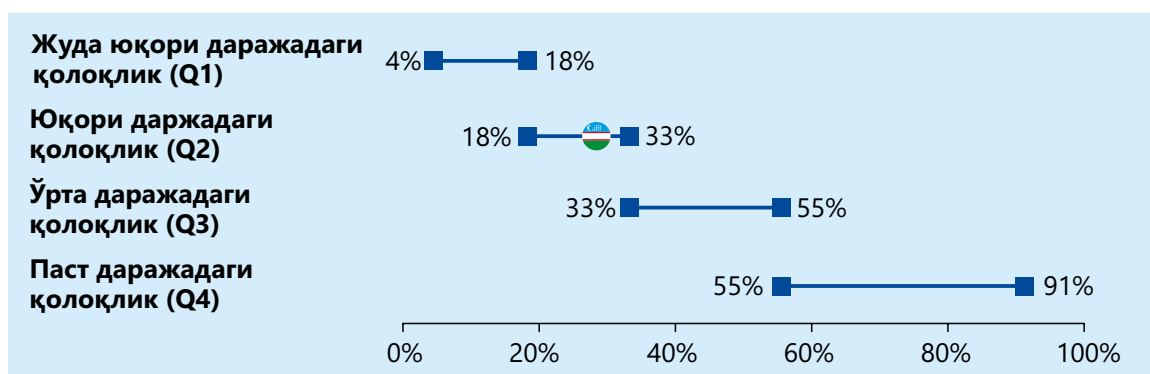
Юқоридаги жадвалга кўра, Ўзбекистонда таълим соҳасига йўналтирилаётган давлат харажатлари улуши мамлакат ЯИМнинг 5,3 фоизини ташкил этади. Статистик маълумотлар юқоридаги тақсимотнинг 4-квартилига тўғри келиб, бу - **Таълим соҳаси кўрсаткичида** бор, деб баҳоланган ривожланишдаги қолоқлик **Паст даражада** эканини кўрсатади.

#### 4.а.2: Соғлиқни сақлаш соҳаси кўрсаткичи – соғлиқни сақлаш соҳасига йўналтирилаётган жорий харажатлар (ЯИМга нисбатан фоиз ҳисобида)

Юқоридаги жадвалга кўра, Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш соҳасига йўналтирилаётган харажатлар улуши мамлакат ЯИМнинг 6,4 фоизини ташкил этади. Статистик маълумотлар юқоридаги тақсимотнинг 3-квартилига тўғри келиб, бу – **Соғлиқни сақлаш соҳаси кўрсаткичида** бор, деб баҳоланган ривожланишдаги қолоқлик **Ўрта даражада** эканини кўрсатади.

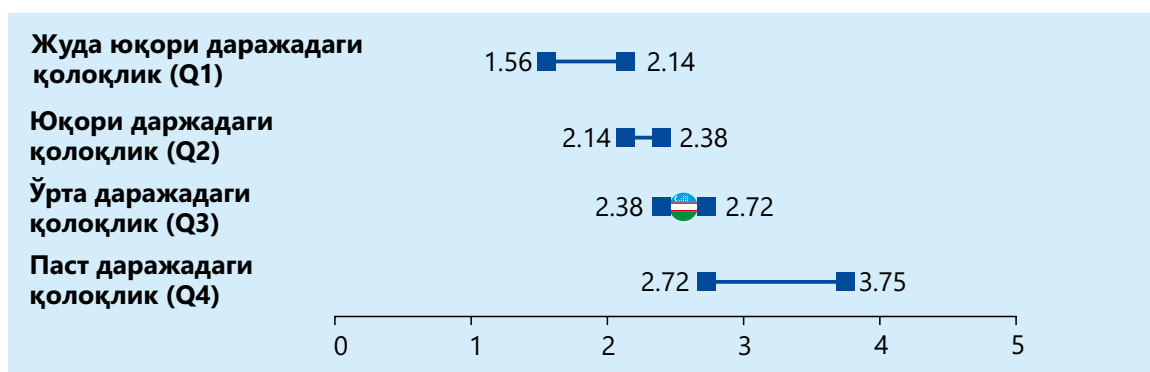


#### 4.а.3: Сув таъминоти сектори кўрсаткичи – тоза ичимлик суви билан таъминланган қишлоқ аҳолиси (% қишлоқ аҳолиси)



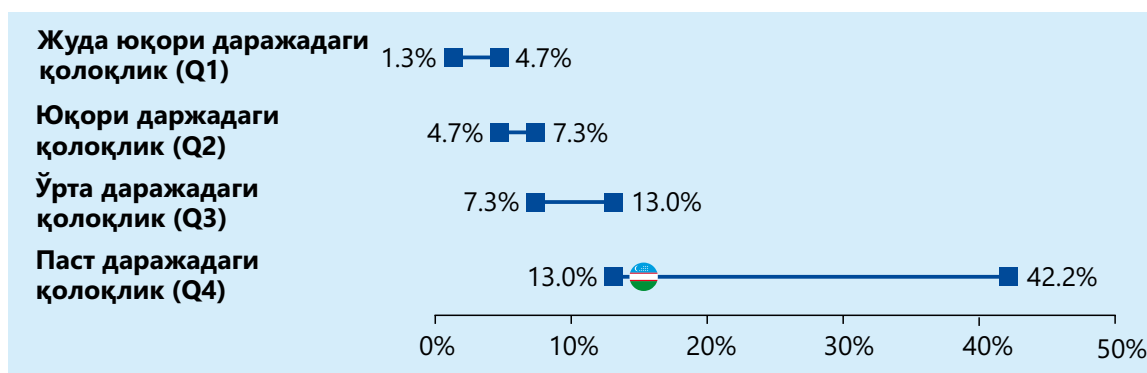
Юқоридаги жадвалга кўра, Ўзбекистонда қишлоқ жойларда яшовчи аҳолининг атиги 31,1 фоизи тоза ичимлик суви таъминоти хизматларидан фойдаланмоқда. Статистик маълумотлар юқоридаги тақсимотнинг 2-квартилига тўғри келиб, бу – Сув таъминоти сектори кўрсаткичида бор, деб баҳоланган ривожланишдаги қолоқлик **Юқори даражада** эканини кўрсатади.

#### 4.а.4: Инфратузилма сектори кўрсаткичи – логистика самарадорлиги индекси: савдо ва транспорт инфратузилмасининг сифати (1=пастдан 5=юқоригача)



Юқоридаги жадвалга кўра, Ўзбекистонда Логистика самарадорлиги индекси бўйича ўлчанадиган савдо ва транспорт инфратузилмаси сифати бошқа ривожланаётган мамлакатлардаги кўрсаткичдан 2,6 пунктга ортда қолмоқда. Статистик маълумотлар юқоридаги тақсимотнинг 3-квартилига тўғри келади, бу – **Инфратузилма сектори кўрсаткичида** бор, деб баҳоланган ривожланишдаги қолоқлик **Ўрта даражада** эканини кўрсатади.

**4.а.5: Ижтимоий ҳимоя дастурлари кўрсаткичи** – ижтимоий ҳимоя дастурларининг етарлилиги (бенефициар уй хўжаликлари умумий фаровонлигининг фоизи ҳисобида)



Юқоридаги жадвалга кўра, Ўзбекистонда уй хўжаликларининг 16,4 фоизи ижтимоий ҳимоя дастурларидан фойдаланади. Статистик маълумотлар юқоридаги тақсимотнинг 4-квартилига тўғри келиб, бу – **Ижтимоий ҳимоя дастурлари кўрсаткичида** бор, деб баҳоланган ривожланишдаги қолоқлик **Паст даражада** эканини кўрсатади.

Ривожланишдаги қолоқликларни баҳолаш: Юқоридаги бешта кўрсаткич бўйича амалга оширилган баҳолаш қуйидагиларни намоён этди: 1) Ўзбекистонда таълим соҳасига йўналтириладиган давлат харажатлари улуши ЯИМнинг 5,3 фоизини ташкил этади; 2) Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш соҳасига йўналтириладиган харажатлар улуши ЯИМнинг 6,4 фоизини ташкил этади; 3) Ўзбекистонда қишлоқ жойларда яшовчи аҳолининг 31,1 фоизи тоза ичимлик суви таъминоти хизматларидан фойдаланади; 4) Ўзбекистонда Логистика самарадорлиги индекси балли 2,6 га тенг (1=паст, 5=юқори); ва 5) Ўзбекистондаги уй хўжаликларининг 16,4 фоизи ижтимоий ҳимоя дастурларидан фойдаланади. Мазкур секторларда аниқланган ривожланишдаги қолоқликларнинг ўртача кўрсаткичини чиқариш орқали, ривожланишдаги умумий қолоқликлар кўрсаткичини **Ўрта даражада**, деб баҳолаш мумкин.

#### 4. b. Молиявий амалиётнинг инвестициявий ҳиссасини баҳолаш

Ривожланиш интенсивлигини баҳолашнинг иккинчи ўлчами молиявий амалиёт Ўзбекистон тараққиётига нақадар ҳисса қўшганини аниқлашга доир бўлиб, бу қуйида келтирилган тизим асосида амалга оширилади:

##### ■ Молиявий амалиётнинг ривожланишдаги қолоқликларни бартараф этишга кўрсатадиган таъсир даражаси: Юқори

Молиявий амалиёт натижасида олинган тушумлар ёрдамида Облигациялар бўйича мажбуриятларни бажариш муддатига қадар ривожланиш соҳасидаги қуйидаги натижаларни таъминлаш кутилмоқда:

- 15 та янги мактаб қуриш;
- 3 та янги соғлиқни сақлаш муассасасини қуриш;
- Мамлакат бўйлаб 200 км дан зиёд узунликдаги ичимлик суви ва канализация қувурларини қуриш;

- Тошкент вилояти ва Қорақалпоғистон Республикасига алоҳида эътибор қаратган ҳолда, камида 300 км узунликдаги автомобиль йўллари қуриш;
- Оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган аёллар ва оилаларга, шунингдек, ногиронлиги бўлган аёлларга моддий ёрдам кўрсатиш;
- Аёлларга оилавий ва хусусий тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйиш учун имтиёзли кредитлар бериш;
- Оналар ва болаларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, хусусан, оила институтини мустаҳкамлаш бўйича вазифаларни амалга ошириш учун молиявий ёрдам таклиф этиш;
- Оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган аёлларга уй-жой сотиб олиш учун дастлабки тўловларни қоплаб бериш; ва
- Ишсизлик нафақалари тўланишини молиялаштириш.

#### ■ **Ўзаро кесишувчи мезонларга кўрсатиладиган таъсир даражаси: Жуда юқори**

- Маблағларнинг бир қисмини ногиронлиги бўлган аёлларга моддий ёрдам кўрсатишга йўналтириш орқали Молиявий амалиёт натижасида ногиронлиги бўлган шахслар дуч келадиган тенгсизлик даражасини камайтиришга ҳисса қўшилиши кутилмоқда;
- Маблағларнинг бир қисмини аёлларга оилавий ва хусусий бизнесни ташкил этиш учун имтиёзли кредитлар беришга йўналтириш орқали Молиявий амалиёт натижасида гендер тенглигини таъминлашга ҳисса қўшилиши кутилмоқда;
- Оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган аёлларга уй-жой сотиб олиш учун дастлабки тўловларни қоплаб беришни молиялаштиришга ҳисса қўйиш орқали Молиявий амалиёт натижасида аёлларнинг уй-жойга эга бўлмаслиги билан боғлиқ ижтимоий муаммолари ҳал этилиши кутилмоқда;
- Қарзнинг маҳаллий валютада деноминация қилиниши орқали Молиявий амалиёт натижасида ҳукуматнинг валюта хатарларига дуч келиш эҳтимолини камайтириш кутилмоқда;
- Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг веб-сайтида эълон қилинадиган йиллик ҳисобот воситасида ривожланиш соҳасида кутиладиган натижалар тўғрисидаги маълумотларни кенг жамоатчиликка етказиш мажбуриятини олиш орқали Ўзбекистон Республикаси облигациялардан олинган тушумлардан фойдаланишда шаффофлик таъминланишини қўллаб-қувватламоқда.

#### ■ **Бозор ривожланишига қўшиладиган ҳисса даражаси: Жуда юқори**

- Молиявий амалиёт мактаблар қурилишини молиялаштириш орқали юқори малакали ишчи кучи сонининг ошишига ҳисса қўшилиши кутилмоқда.
- Маблағларнинг бир қисмини муайян ҳудудларни бозорлар билан боғлаш мақсадида 300 кмгача бўлган узунликдаги йўللари қуришга йўналтириш орқали Молиявий амалиёт бизнес алоқалари ва иқтисодий фаолликни ривожлантиришга ҳисса қўшилиши кутилмоқда.
- Молиявий амалиёт миллий валютадаги биринчи суверен облигациялар эмиссияси ҳисобланиб, унинг ривожланиш жараёнига ўтказадиган таъсири эмиссия тўғрисидаги эълоннинг алоҳида бўлимида таъкидланган бўлиб, эмитентга фойда келтириши ва бозорнинг бошқа иштирокчилари томонидан такрор қўлланиши мумкин.
- Мазкур Молиявий амалиёт - эмитент ривожланиш соҳасидаги натижаларни ўз веб-сайтида эълон қилинадиган йиллик ҳисобот орқали кенг жамоатчиликка етказиш мажбуриятини олган илк амалиёт бўлиб, бу - бошқа Суверен облигациялар эмитентлари учун прецедент яратиши мумкин.

## ■ Молиявий маҳсулотнинг мураккаблик даражаси ва инновацион элементлари: Юқори

- Молиявий амалиёт - Эмитент томонидан халқаро капитал бозорларида чиқарилган сўмдаги биринчи очиқ транш бўлиб, ўзбек миллий валютасининг халқаро бозорини яратишга ёрдам бериши мумкин.

Молиявий амалиётнинг инвестициявий ҳиссасини баҳолаш: Умуман олганда, Молиявий амалиёт таълим, соғлиқни сақлаш, сув таъминоти ва инфратузилма секторлари ҳамда ижтимоий ҳимоя дастурларида бор бўлган ривожланиш соҳасидаги қолоқликларни бартараф этишга ҳисса қўшиши кутилмоқда. Молиявий амалиётнинг инвестициявий ҳиссасини баҳолаш тизими асосида юқоридаги тўртта элементнинг ўртача кўрсаткичи чиқарилса, Молиявий амалиётнинг инвестициявий ҳиссаси **Жуда юқори** экани намоён бўлади.

### 4.с. Ривожланиш интенсивлигини баҳолаш

Ўзбекистонда таълим, соғлиқни сақлаш, сув таъминоти ва инфратузилма секторлари ҳамда ижтимоий ҳимоя дастурларида бор, деб баҳоланган ривожланишдаги қолоқлик **Ўртача** даражада. Олинган тушумлардан фойдаланиш натижасида, мамлакат бўйлаб янги лойиҳалар ишга туширилиши ҳамда ижтимоий ҳимоя дастурларини молиялаштиришга **Жуда юқори даражадаги** инвестициявий ҳисса қўшилиши кутилмоқда. Қуйидаги жадвалга кўра, ривожланишдаги қолоқликлар Юқори даражада, деб баҳоланиши билан бир қаторда, Молиявий амалиётнинг инвестициявий ҳиссаси Юқори даражада, деб баҳоланиши, Ривожланиш интенсивлигининг умумий даражасини **Юқори**, деб баҳолаш имконини беради.

|                        |            | Сектордаги қолоқлик даражаси |           |            |            |
|------------------------|------------|------------------------------|-----------|------------|------------|
|                        |            | Паст                         | Ўрта      | Юқори      | Жуда юқори |
| Инвестициявий<br>ҳисса | Жуда юқори | Юқори                        | Юқори     | Жуда юқори | Жуда юқори |
|                        | Юқори      | Ўрта                         | Юқори     | Юқори      | Жуда юқори |
|                        | Ўрта       | Ўрта                         | Ўрта      | Юқори      | Юқори      |
|                        | Паст       | Паст                         | Ўрта      | Ўрта       | Ўрта       |
|                        | Ҳеч қайси  | Ҳеч қайси                    | Ҳеч қайси | Ҳеч қайси  | Ҳеч қайси  |

## 5.2 РИВОЖЛАНИШНИ МОЛИЯЛАШТИРИШГА МОСЛИК ДАРАЖАСИНИ БЕЛГИЛАШ ДОИРАСИДА АНИҚЛАНГАН БРМ ВАЗИФА ВА КЎРСАТКИЧЛАРИ

| БРМ                                                                                 | БРМ вазифалари                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | БРМ кўрсаткичи                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | Target 1.4: By 2030, ensure that all men and women, in particular the poor and the vulnerable, have equal rights to economic resources, as well as access to basic services, ownership and control over land and other forms of property, inheritance, natural resources, appropriate new technology and financial services, including microfinance                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 1.4.1: Proportion of population living in households with access to basic services                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|    | 3-вазифа: Соғлом турмуш тарзини таъминлаш ва барча ёшдаги кишиларнинг фаровонлигига қўмаклашиш                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 3.8.2: Уй хўжаликларининг умумий даромади ва харажатлари нисбатида тиббиёт хизматларига йўналтирилаётган харажатлар улуши юқори бўлган аҳоли улуши                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|   | 4.А-вазифа: Болалар ва ногиронлиги бўлган шахслар манфаатлари ҳамда гендер жиҳатлари ҳисобга олинган ва барча учун хавфсиз, зўравонлик ҳолатлари бўлмайдиган, инклюзив ва самарали таълим муҳитини таъминловчи таълим муассасаларини қуриш ва модернизация қилиш                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 4.А.1: Қуйидагилардан фойдаланиш имконияти яратилган мактаблар нисбати: (а) электр энергияси; б) педагогика мақсадлари учун Интернет; в) педагогика мақсадлари учун компьютерлар; (д) ногиронлиги бўлган ўқувчилар учун мослаштирилган инфратузилма ва материаллар; е) ичимлик суви; ж) ўғил ва қиз болалар учун алоҳида санитария иншоотлари; ва (з) қўл ювиш жойлари (WASH кўрсаткичида келтирилган таърифлар асосида)                                                                                                                               |
|  | <p>5.4-вазифа: Миллий шароитлардан келиб чиққан ҳолда, давлат хизматларини кўрсатиш, инфратузилма ва ижтимоий ҳимоя сиёсати ҳамда уй хўжалиги ва оилада умумий масъулиятни рағбатлантириш орқали ҳақ тўланмайдиган парваришlash ва уй ишларининг аҳамиятини тан олиш ва қадрлаш</p> <p>5.А-вазифа: Миллий қонунчилик асосида аёлларга иқтисодий ресурслардан фойдаланиш бўйича тенг ҳуқуқлар бериш, шунингдек, ер ва бошқа мулк шаклларида эгалик қилиш, уларни назорат қилиш, молиявий хизматлар, мерос ва табиий ресурслардан фойдаланиш имкониятини тақдим этишга қаратилган ислохотларни амалга ошириш.</p> <p>5.С-вазифа: Гендер тенглигини тарғиб қилиш ҳамда барча даражаларда аёл ва қизларнинг ҳуқуқ ва имкониятларини кенгайтириш учун ҳар томонлама асосланган сиёсий қарор ва қонун ҳужжатларини қабул қилиш ва мустаҳкамлаш</p> | <p>5.4.1: Жинси, ёши ва яшаш манзили кесимида ҳақ тўланмайдиган уй ва парваришlash ишларига сарфланган вақт нисбати</p> <p>5.А.2: Қонунчиликда (шу жумладан, умумий ҳуқуқда) аёлларнинг ерга эгалик қилиш ва/ёки назорат қилиш борасидаги тенг ҳуқуқлилиги кафолатланадиган мамлакатлар нисбати</p> <p>5.С.1: Гендер тенглигини таъминлаш ҳамда хотин-қизлар ҳуқуқ ва имкониятларини кенгайтириш учун йўналтирилган давлат маблағларини кузатиш ва бу тўғрисидаги маълумотларни кенг жамоатчиликка етказиш тизимига эга бўлган мамлакатлар нисбати</p> |

| БРМ                                                                                                                                                      | БРМ вазифалари                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | БРМ кўрсаткичи                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>6</b> ТОЗА СУВ ВА КАНАЛИЗАЦИЯ ХИЗМАТЛАРИ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ<br>         | <p>6.1-вазифа: 2030 йилга бориб, барча учун хавфсиз ва арзон ичимлик сувидан умумий ва тенг асосда фойдаланиш имкониятини таъминлаш</p> <p>6.2-вазифа: 2030 йилга бориб, санитария ва гигиена хизматларидан барча одамлар етарли даражада ва тенг фойдаланиш имкониятини таъминлаш, аёл ва қизлар ҳамда аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламлари эҳтиёжларига алоҳида эътибор берган ҳолда, очиқ дефекация ҳолатларига барҳам бериш</p>                                                                                                                           | <p>6.1.1: Хавфсиз бошқариладиган ичимлик суви таъминоти хизматларидан фойдаланадиган аҳоли улуши</p> <p>6.2.1: Хавфсиз бошқариладиган санитария хизматларидан, шу жумладан совун ва сув билан қўл ювиш имконияти яратилган иншоотлардан фойдаланадиган аҳоли улуши</p> |
| <b>8</b> МУНОСИБ ИШ ўРИНЛАРИНИ ЯРАТИШ ВА ИҚТИСОДИЙ ўСИШНИ ТАЪМИНЛАШ<br> | <p>8.3-вазифа: Ишлаб чиқариш фаолияти, муносиб иш ўринларини яратиш, тадбиркорлик, ижодкорлик ва инновацияларни қўллаб-қувватловчи ривожланишга йўналтирилган сиёсатни рағбатлантириш ҳамда микро, кичик ва ўрта корхоналарни очиш ва ўсишини, шу жумладан молиявий хизматлардан фойдаланиш имкониятларини яратиш орқали рағбатлантириш.</p> <p>8.5-вазифа: 2030 йилга бориб, барча аёл ва эркеклар, шу жумладан ёшлар ва ногиронлиги бўлган шахслар учун тўлиқ ва самарали бандлик ва муносиб иш ўринларини яратиш ҳамда бир хил иш учун тенг ҳақ тўлашга эришиш</p> | <p>8.3.1: Қишлоқ хўжалигидан бошқа соҳалардаги бандлик кўрсаткичида норасмий бандликнинг улуши, жинс кесимида</p> <p>8.5.1: Аёл ва эркек ходимларнинг бир соатлик ўртача иш ҳақи, касби, ёши ва ногиронлик ҳолати кесимида</p>                                         |
| <b>9</b> САНАТЛАШТИРИШ, ИННОВАЦИЯЛАР ВА ИНФРАТЎЗИЛМА<br>              | <p>9.1-вазифа: Иқтисодий ривожланиш ва инсон фаровонлигини қўллаб-қувватлаш мақсадида сифатли, ишончли, барқарор ва чидамли инфратузилма, шу жумладан минтақавий ва трансчегаравий инфратузилмани ривожлантириш ва ундан барча арзон нархларда ва тенг фойдаланиш имконияти яратилишига алоҳида эътибор қаратиш</p>                                                                                                                                                                                                                                                   | <p>9.1.1: Қаттиқ қопламли йўлдан 2 км масофада яшайдиган қишлоқ аҳолиси улуши</p>                                                                                                                                                                                      |

